

A RÉGIÓ FELSŐOKTATÁSÁNAK JELENE ÉS JÖVŐJE

A MTA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA
ANKÉTJA
1992. november 27.
(Veszprém)

VEAB
1993.

**A RÉGIÓ FELSŐOKTATÁSÁNAK
JELENE ÉS JÖVŐJE**

**A MTA VESZPRÉMI TERÜLETI BIZOTTSÁGA
ANKÉTJA
1992. november 27.
(Veszprém)**

**VEAB
1993.**

Szerkesztette: Dr. Szabó Márta

Felelős kiadó: Salánki János, a VEAB elnöke
Készült: 200 példányban, 11.3 (A/5 ív) terjedelemben a
Prospektus GM nyomdájában - Veszprém
Felelős vezető: Szentendrei Zoltán

TARTALOM

Megnyitó: SALÁNKI JÁNOS akadémikus, a VEAB elnöke.....5

Bevezető előadások

BISZTERSZKY ELEMÉR államtitkár: A magyar felsőoktatás fejlesztésének koncepciója.....6

OROSZ SÁNDOR, a VEAB alelnöke: Tendenciák a régióban.....12

Az egyetemek és főiskolák tervei

WINKLER ANDRÁS, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron.....17

LISZI JÁNOS, Veszprémi Egyetem..... 20

VINCZE LÁSZLÓ, PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar,
Keszthely.....21

KUROLI GÉZA, PATE Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kar.....23

SZEKERES TAMÁS, Széchenyi István Főiskola, Győr.....25

PUSZTAY JÁNOS, Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely.....25

CSEH SÁNDOR, Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr.....27

BAKÓ GYÖNGYI, Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron.....31

GÁRDAI ZOLTÁN, Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom.....32

BENCZE LÓRÁNT, Zsámbéki Tanítóképző Főiskola.....33

ROCKENBAUER LAJOS, Kodolányi János Nyelvtanárképző Főiskola,
Székesfehérvár.....35

KANDIKÓ JÓZSEF, Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, Tatabánya.....36

Hozzászólások

JOÓ ISTVÁN, EFE Földmérési és Földrendezői Kar, Székesfehérvár.....41

KOPPÁNY IMRE, Miskolci Egyetem Dunaújvárosi Főiskola Kara.....42

TÓTH MIHÁLY, Kandó Kálmán Műszaki Főiskola Számítástechnikai Intézete,
Székesfehérvár.....42

Zárszó: OROSZ SÁNDOR, a VEAB alelnöke.....44

MEGNYITÓ

SALÁNKI JÁNOS akadémikus, a VEAB elnöke

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottsága nevében tisztelettel és nagy örömmel üdvözlöm mai ankétunk előadóit és résztvevőit. Külön is köszöntöm Biszterszky Elemér Művelődési minisztériumi államtitkárt, aki volt szíves vállalni, hogy mai témánkhoz bevezető előadást tart a felsőoktatás fejlesztésének országos kérdéseiről.

Mi készítette Területi Bizottságunkat, hogy egy, a tudományt nem közvetlenül érintő kérdésről ankétot szervezzünk?

Mindenekelőtt az az igény, ami e testület felé éppen azért nyilvánult meg, mert nem foglalkozik közvetlenül az oktatás kérdéseivel, de magába tömöríti - más szempontok alapján - a régió minden oktatási intézményének vezetőit és képviselőit. Az a remény és elvárás szülte ezt az igényt, hogy a VEAB intézmény-semleges, de ugyanakkor színvonalas keretet adhat a régió felsőoktatása helyzetének és fejlesztési tendenciák, elképzelések, lehetőségek megvitatására.

Az utóbbi években - statisztikai adatokkal alátámasztva - egyre inkább előtérbe került egyrészt a felsőoktatás bizonyos területeinek mennyiségi fejlesztése, másrészt a meglévő, túlzottan specializált intézmények profiljának szélesítése egészen Universitas-sá való kiterjesztésig. Nyilvánvalóvá vált, hogy mind az oktatói gárda szélesebb látókörét, mind a képzés színvonalát, konvertibilis tudás átadását az vinné előre, ha egymás mellett, vagy legalábbis egymással szoros kapcsolatban különböző disciplinák lennének jelen, magukba foglalva a természet-, a műszaki- és a társadalomtudományokat egyaránt.

Az északdunántúli az egyetlen az ország jelentős térségei között, ahol a korábbi évtizedekben csak disciplinák, vagy részdisciplinák felsőoktatási helyei alakultak ki, ill fejlődtek, és nem alapozódott meg a tudományok egyetemességét magába foglaló intézmény. Úgy gondoljuk, a meglévő intézmények szakmai súlya, a jelentkező szakemberképzési igények és más körülmények miatt is jogos a sokszínűsésre, a szakmai kiteljesedésre való törekvés. Számos intézményünk indult el ezen az úton, még több terv van kimunkálás alatt és számos vágy fogalmazódik meg napjainkban e vonatkozásban.

Néhány szakbizottságunk, majd a VEAB ülésén is felmerült, hogy jó lenne, ha a régió intézményeinek vezetői közelebbről megismerhetnék egymás terveit, adás-vételi, vagy jóváhagyási kötelezettség nélkül kifejthetnék elgondolásaikat, részben azzal az igénnyel is, hogy találjanak közös érdekű kapcsolódási pontokat, kiegészítő gondolatokat. Bizonyos, hogy egymás nézeteinek megismerése, esetleg az összefogás lehetőségeinek kutatása hasznára válhat minden intézménynek és végső soron elősegíti, nemcsak elnevezésében egyetemi, hanem európai értelemben és színvonalában is Universitást jelentő intézményrendszer kialakítását Észak-Dunántúlon.

Amint a programból kitűnik, a régió egyetemi és főiskolai rangú intézményeinek egyaránt szót kívánunk adni, hogy a témával kapcsolatban mondják el megvalósulás alatt álló terveiket és távlati elgondolásaikat. Terjedelmes referátumok meghallgatására így ugyan nincs lehetőség, de ha az idővel jól gazdálkodunk, úgy az ismertető után vélemények cseréjére és vitára is mód nyílik.

Ankétunkat ezennel megnyitom.

BEVEZETŐ ELŐADÁSOK

A MAGYAR FELSOÓKTATÁS FEJLESZTÉSÉNEK KONCEPCIÓJA

**BISZTERSZKY ELEMÉR, a neveléstudomány kandidátusa,
a Művelődési és Köznevelési Minisztérium államtitkára**

A magyar oktatásügy lassan félévszázada permanens reformban vajúdik, egyre reménytelenebbül. Ha lehántjuk a reform frazeológiát, és megvizsgáljuk a különböző periódusokban meghirdetett, egymásnak gyakran ellentmondó fejlesztési koncepciókat és azok végrehajtását, eredményeit, akkor egyre nyomasztóbban érzékeljük az egész magyar művelődésügy intézményrendszerének válságát, a műveltség, a tudás társadalmi leértékelődésének folyamatát. Látjuk a sztálini önkényuralom végzetes tévútját, a kulturális szférában bekövetkezett pusztító hatását, és tudjuk, ha e téren nem leszünk képesek változtatni, akkor kevés esélyünk marad társadalmi és nemzeti megújódásra.

Meggyőződésem, hogy a nemzeti megújódási programra alapozva két, a felsőoktatás számára korszakos dokumentum készült el. Mindkét dokumentum a jelen mélyreható elemzését adja és sokoldalú kitekintésre alapozva határozza meg az elkövetkező évek tennivalóit.

Az elkészült felsőoktatási törvény első ízben szabályozza önállóan a magyar felsőoktatást. A jog sajátos eszközeivel segíti nemzeti céljaink elérését, nemzetközi kapcsolataink erősítését, a felsőoktatás fejlesztését. A felsőoktatási civil szervezetekkel /Rektori Konferencia, Főigazgatói Konferencia, Művészeti Egyetemek Rektori Széke, Országos Felsőoktatási Érdekvédelmi Szövetség/, a szakszervezetekkel és szakmai szervezetekkel folyamatosan egyeztetett, nemzetközi szakértőkkel /Európa Tanács, NSZK, OECD, stb./ megmérettetett tervzetet a hagyományokra, az élő értékekre építve, közép-európaiságunkat nem tagadva, szervezetében, tartalmában és eljárásaiban megújított felsőoktatás megteremtését kívánja előmozdítani. Nem kis viták és ellentmondások nélkül.

A felsőoktatási törvény szerves kiegészítéseként megszületett annak tartalmi része, az érdemi stratégiát felölelő fejlesztési koncepció.

Mi a fejlesztés programjának lényege?

1./ A koncepció rövid lényege az, hogy a felsőoktatásban résztvevő hallgatók számát jelentősen emelni kell, de a kiadott diplomák számát kisebb mértékben kell növelni, miközben számottevően meg kell változtatni azok szintbeli és szakok szerinti arányát.

2./ Fordulatot kell elérni a tanszabadság megvalósítása terén /bekerülés, szakkiválasztás, átjárhatóság, pályamódosítás, továbbképzés/.

3./ Át kell alakítani a felsőoktatás szervezetét az oktatásszervezés és a gazdasági hatékonyság, a minőség, az igazgatás és ellenőrzés, az autonómia és irányítás, a hazai és európai konvertálhatóság együttes biztosítása érdekében. Egyetértés van ugyanakkor abban, hogy a magyar felsőoktatás minőségi mutatói helyenként jók, másutt elfogadhatóak, s ezeket az értékeket meg kell őrizni.

Melyek a felsőoktatás fejlesztésének fontosabb elemei?

Magyarország európai felzárkózásában a gazdasági és társadalmi átalakulásban, ezen belül a köz- és szakoktatás fejlesztésében, valamint a tudományos kutatás rendszerének átalakításában a felsőoktatás kulcsszerepet játszik, s növelni fogja a magyar gazdaság és társadalom versenyképességét.

2000-re a magyar felsőoktatásnak az európai középmezőnyhöz kell csatlakoznia. Ez többek között azt jelenti:

a./ a felsőoktatás szerkezete duális lesz, vagyis intézményrendszere alapjaiban két intézménytípusra épül: a szélesebb alapú, tagoltabb és sokoldalúbb képzést nyújtó egyetemekre, és a szakirányú, jól konvertálható képzést adó főiskolákra. Ebben a vonatkozásban döntően kontinentális képzési rendszert veszi mintául, nem zárva ki azt, hogy egyes területeken az angol-szász oktatási rendszer is alkalmazható;

b./ az egyetem fő típusa a multidiszciplináris, sok karú, regionálisan integrált intézmény, amely szélesebb hallgatói létszámmal kezdi a képzést, lehetővé teszi a korai pályamódosítást, a későbbi átjárást, áthallgatást, a több kimenetet, s így nagyobb szelektivitást, az alapképzésre szervesen épülő tudományos képzést biztosít;

c./ a tanárképzés a tíz-tizennyolc éves korosztályt oktatók számára egységes lesz, és egyetemi szinten történik;

d./ a főiskolák egy része is területileg integrált, komplex intézmény lesz. A főiskola a gyakorlatorientált képzést szélesebb alapokra helyezi, ami lehetővé teszi a megszerzett tudás állandó kiegészítését és konvertálását;

e./ a 2000-ig terjedő fejlesztési koncepció abból indul ki, hogy a lemaradást előbb az egyetemi képzés területén kell nagyobb ütemben behozni, de az adott időszakban - azzal egyidejűleg - meg kell teremteni a főiskolák dinamikusabb fejlesztésének személyi feltételeit. Erre alapozva, az időszak vége felé a főiskolák szerepe jobban nő, mint az egyetemeké.

Az említett főbb elemek /a multidiszciplinaritás, az integráció, stb./ a hálózatfejlesztéshez illeszthetők.

Ez a megnövekedett hallgatói létszám befogadását, a szétaprózódott intézményrendszerben a koncentrációt és az integrációs folyamatok erősödését jelenti.

Tény, ha valami a reformok jegyében felerősödött, az az intézmények közötti integrációs folyamat. Jelenleg 12 felsőoktatási intézményi társulási szándékról tudunk, ebből 3 főiskolai, amelyek 23 intézményt érintenek. E folyamatok kezdetén vagyunk. Értékelésük felelőtlenség volna. Mi a létrejött társulásokat, egyetemi szövetségeket az együttműködési szándék kinyilvánításának tekintjük. Életképességükről majd akkor nyilatkozhatunk, amikor a közös cél érdekében indulnak a bemutatkozások, megjelennek a rugalmas képzési formák, a közös oktatási, kutatási projektek, a laza társulásból új minőség, az univerzitás megszületik.

A művelődésügyi kormányzat sem tétlenkedik. Ezt igazolja, hogy közel 1 milliárd forint értékű, a felsőoktatás céljaira átadott egykori szovjet laktanyát tart fenn. Ezeknek csupán az állagmegóvása évi 150-200 millió forintba kerül, és a rekonstrukciók megindításához 1993-ban mintegy 1.5 milliárd forint szükséges.

Négy tételben a felsőoktatás regionális fejlesztési programjáról

I. Szemléleti kérdések

1. Közel fél évszázad felsőoktatás-fejlesztési politikájának tapasztalata, hogy a közvetlen, helyi /városi, megyei/, vagy ágazati érdekek a vélt vagy valós szakmai, politikai érdekek által diktált felsőoktatási hálózatépítés csak egy szétszabdalt, sokszor csupán időleges igényeket kielégítő, sok párhuzamosságot tartalmazó, irracionális felsőoktatási intézményhálózatot eredményezhet.

A megyehatárok által is behatárolt "vármegye szemlélet" csupán az autarch törekvéseket erősítette és akadályozta a racionálisabb felsőoktatás struktúrárt eredményező regionális gondolkodást.

Úgy gondolom, hogy a közoktatás intézményrendszerének piramisán az óvodát, általános iskolát egyértelműen a helyi érdekeknek kell meghatározniuk, a felsőoktatási, egyetemi szférában már a regionális és országos érdekeket kell meghatározónak tekintenünk.

2. Ez munkált bennünk az elmúlt két év során, amikor az új felsőoktatási törvény és az ezredforduló fejlesztési koncepciói megfogalmazódtak, és mint fejlesztési, hálózatfejlesztési alaptendenciát a regionális szemléletű integrációs folyamatot határoztuk meg.

3. Egy évvel ezelőtt a gödöllői Felsőoktatási Fórumon alapelveként rögzítettük, hogy a felsőoktatás hálózat átalakítási folyamatát nem kívánjuk külső, központi döntésekkel meghatározni. Az eredményesség zálogának az intézményi vállalást, az önkéntességet tekintettük.

4. Hasonló hangsúllyal szóltunk és szólunk ma is a másik komponensről: eredményes intézményközi együttműködés a közös érdekek feltárásán, az érdekek érvényesítésén keresztül valósulhat meg.

5. E meghirdetett elvek, a jogi garanciák kialakítása - tudjuk - még nem indítaná el az átalakulás folyamatát. Az önmagában tiszteletre méltó elszánás kevés, ezért az oktatáspolitikai cselekedett, és "csendes muzsájtásként" e folyamatot segítő hirdette meg és működteti világbanki kölcsönre alapuló Felsőoktatás Fejlesztési Alapot. Ezt az átalakítási folyamatot támogató kapott, mintegy 30 millió USD., és 2 md Ft-ot a felsőoktatás.

II. Mit kívánunk elérni e fejlesztési folyamattal ?

1. Az egyetemi területen egyszerűbben és egyértelműbben fogalmazható meg a cél: klasszikus, több tudományágban kutató és képző egyetemeken kívánjuk visszaállítani. Az un. szakegyetemekkel szemben a mai tudományegyetemek profilját is bővítő universitásokat kellene kialakítani.

Féloldalas, hiányos lenne az elképzelés, ha megfeledeznénk a felsőoktatás közel 50 %-át kitevő főiskolai rendszerről. Az egyetemi fejlesztés analógiájaként a főiskolák számára a többprofilúságot a regionális szükségletekre válaszoló képzési profilbővítést szorgalmazzuk.

2. Másik nem titkolt szándékunk már részben ennek az előfeltételezésnek az eredménye lehet: ésszerűbben, gazdaságosabban működő felsőoktatási intézmények jöjjenek létre. Az ésszerű gazdaságos működés és működtetés határértékei a jelenlegi ráfordítások optimalizálásából elméletileg kiszámolhatóak. Sőt nemzetközi összehasonlításokkal néhány mérőszám, néhány mutató esetében megközelítő pontossággal bemérhetőek. Ezeket az összehasonlításokat minden intézmény saját nemzetközi kapcsolatán belül is megteheti, az adatok nyilvánosak. Na-

gyobb kihívásnak és valósabb viszonyítási pontnak tekintem a már államilag elfogadott alapítványi főiskolák működésének tapasztalatait, eredmények és a ráfordítások összevetését.

3. A hálózatfejlesztés egyúttal segíti lebontani a megkövesedett kari, intézményi határokat és rugalmasabb képzési rendszert, nagyobb nyitottságot, szabadabb átjárhatóságot eredményezhet.

4. Mindezek összességükben lehetővé teszik, hogy egy-egy korosztályból ne csak 9-10 % kerüljön a felsőoktatásba: bővüljön a felsőoktatás befogadóképessége lényegesen növekedjen a felsőoktatásban tanulók aránya.

III. Milyen úton, módon érhetők el a fenti célok?

Az elmúlt évben sorra születtek a csendesebb és látványosabb intézményi kezdeményezések, társulási formák. Közülük néhányban az átgondoltság, a megfontoltság, a komoly szándék tükröződik, de vannak olyan mozgások is, amelyeket csupán "szándéknyilatkozatnak", vagy a régi reflexek által diktált formális megoldásnak tekinthetünk. De ezekből néhány modell-értékű megoldás is kiolvasható.

1. Egyik fejlesztési modellnek kínálkozik az, amikor az intézmény személyi és infrastrukturális adottságai lehetőséget teremtenek - a regionális igényeket kielégítő - profilbővítésre. Talán ez a modell, mint járható út, elsősorban a főiskoláknak adhat mintát, és bizonyos határok között az egyetemeknek is. E modell életrevalóságát a településszerkezeti tényezők is befolyásolják és inkább a kisebb városokban létrehozott vagy történelmi tradíciókat folytató főiskolák számára lehet járható út.

2. A második modell, amikor a profilbővítés együtt jár az intézményközi együttműködéssel. Hangsúlyozni szeretném - a magyar valóság ismeretében - a racionális együttműködésnek határt szabnak a földrajzi távolságok, az infrastruktúra. Ezért is hangsúlyozzuk elsősorban az adott városban meglévő felsőoktatási intézmények együttműködését, integrációját. E modellen belül világos céltételezéssel két forma is elképzelhető.

2.1 A jelenlegi jogi keretek között a társuló intézmények feladva jogi személyiségüket, egy új, a képzési profilokat integráló többkarú intézményt hoznak létre. /Ez egyaránt létrejöhét egyetem-egyetem, főiskola-főiskola, vagy egyetem-főiskola társulással/. A készülő felsőoktatási törvény UNIVERSITAS fogalma alatt is - mint végcél - ez a homogén nagy egyetem, több tudományágban oktató, kutató, több, ma még önálló egyetemenként működő intézményi kari struktúrába illesztésével jöhet létre. Ebben az új intézményben, a korábbi intézményi önállóságot, a jól definiálható kari önállóság váltja fel. S mi lehet ennek a társulásnak az eredménye: egy komplexebb fejlesztési stratégia, koncentráltabb infrastruktúra fejlesztése, átfedések, felcsúszások megszüntetése, rugalmasabb, átjárhatóbb oktatási rendszer, szélesebb választhatóság, kínálat; átütő jelenlét a kutatásban, itthon és külföldön egyaránt.

2.2 A másik formában, amelynek jogi keretei most formálódnak, a társuló intézmények megtartanák önálló jogi személyiségüket / elnevezésüket / és létrehoznának egy új jogi személyiséget képviselő felsőoktatási intézményt /regionális egyetemet, egyetemi központot/ amely élén elnök áll, és a társult egyetemektől és főiskoláktól néhány kérdésben átvett döntési jogokat az elnök és munkáját segítő szenátusi testület gyakorolná, míg a társult intézmények rektorai és főigazgatói saját testületeik közreműködésével irányítanának.

A meglévő universitások társulásai ma talán ez utóbbi egyetem előképének tekinthetők.

Nyitott a kérdés, hogy a döntési jogkörök hogyan oszlanak majd meg a regionális egyetem és a társult intézmények között. Biztosnak látszik a képzési-szakmai, a személyzeti kérdések társult intézményi szintű kezelése, míg a stratégiai kérdések, fejlesztési, gazdasági kérdések az elnök szenátus köré összpontosulhatnak.

Hogy ez a szükséges modell mennyire tekinthető átmenetnek - az előző pontban vázolt modellhez vezető útnak - vagy mely esetben lehetséges mint végső, állandósult felsőoktatási struktúrának tekinteni, ma még nehezen megválaszolható kérdés.

A létrejött universitások társulások egy része átmeneti /3-4 évre/ megoldásnak tartja, ezért nem látják indokoltságát, hogy a Törvény bővüljön ezzel az új szervezeti megoldással.

Helyette vagy az átmeneti időszakot szabályozó törvényben fogalmazódjék meg ezen új struktúra, testületei és jogosultságai, vagy eseti jogszabály tartalmazza az átmeneti időszakban az egyetem irányítás elnöki konstrukcióját.

Lehet, hogy az lesz a bölcsebb, ha egy-két vállalkozó universitások társulás átalakítása során gyűjthetünk tapasztalásokat az átmeneti konstrukcióról és majd ennek ismeretében - később - egészülne ki ezzel a Törvény, amennyiben ez indokolt.

IV. Mit tennék én, ha VEAB régióban lennék rektor ?

Engedjék meg, hogy az általam vázolt elképzeléseket — e tudós körben megengedhető — elméleti játékkal zárjam. A tévedés jogát fenntartom, mert nem itt élek és nem vagyok rektor.

De ha, ha ... akkor mit tennék?

1. Létrehoznék egy öregek tanácsát, akik ismerik a felsőoktatást, de nem kötik őket a felsőoktatás mindennapi gondjai. /Lehetőséget adnék nekik, hogy részfeladattal bárkit megbízhatassanak./

Megkérném őket, hogy

— készítsenek történeti elemzést e régió felsőoktatás történetéről;

— megkérném őket, hogy nézzék meg a településszerkezetre vetítve milyen demográfiai prognózist készítenének. /Az ezredforduló alsó tagozatos gyerekei már megszülettek!;/

— megkérném őket, hogy a jelenlegi tendenciák figyelembevételével rajzolják meg a régió gazdasági, kulturális képét a XXI. századra /talán ez munkaerő prognózist is adna/;

— buzdítanám őket, hogy olvassanak bele Burgenland, Szlovákia és Szlovénia történetébe és gazdaságába is.

Lehet, hogy ez egy következő VEAB pályázat, vagy ülőssorozat anyagát adná?

2. Ezen olvasmányaim alapján ha:

— Győrben élnék, a városban hoznék létre egy főiskolai társulást és 2000-ig ennek tökéletes infrastruktúráját építeném ki /ma is minimum 6 karra való profil van a városban/;

— Veszprémben élnék, Keszthellyel szövetkeznék és 30-40 km távolságban társulást ajánlanék az itt működő főiskoláknak;

— a nyugati végeken pedig egy agrár humánművészeti és természettudományi profilú egyetemet hoznék létre. /De lehet, hogy a biológus képzést nem hagynám Szombathelyen és a nemzetiségi óvó- és tanítóképzést is egyhelyre /Sopronba?/ telepíteném./

3. S ha rektor lennék minden egyes új intézmény esetében nem e meglévő kari, intézeti stb. struktúrából indulnék ki, hanem megnézném hol, milyen szakon képeznek és milyen szakokat érdemes egy kari struktúrába szervezni. De azt sem tartanám kizártnak, ha a Kar Sopronban működne, de a kari struktúrában szereplő egyik szakon Szombathelyen képeznének, ott működne a tanszék.

A játékra azért kértem engedélyt és türelmet, hogy érzékeltessem, az új felsőoktatási hálózat kiépítéséhez másfajta gondolkodás, másfajta szemlélet és cselekvés kell.

TENDENCIÁK A RÉGIÓBAN

OROSZ SÁNDOR, a neveléstudomány doktora, a VEAB alelnöke

A tendencia szót többnyire "törekvés", "irányzat" értelemben használják. E referátumban azonban nem a régió egyes intézményeinek a törekvéseit kívánom bemutatni: azt megteszik majd az itt megjelent képviselők. A szó alapigéje /tendere/ "tart, törekszik valamerre, valahová". A határozott irányba haladó ember gyakran semerre nem tekint, csak a jövő tendenciáit tartja szem előtt. Nem árt azonban áttekinteni olykor a múltban feltáruló tendenciákat, mert biztosan tervezhető a jövő a múlt szerves folytatásaként is vizsgáljuk, ha a tradíciókat is megismerjük.

A múlt hagyatékát tekintve alapvetően háromféle felsőoktatási intézmény található a VEAB régióban: felsőoktatási hagyománnyal rendelkező, nem felsőoktatási hagyománnyal rendelkező és régebbi hagyományok nélküli felsőoktatási intézmény.

I. Felsőoktatási hagyománnyal rendelkező intézmények

1. Közülük is kiemelendő a keszthelyi Georgikon, amelyet - mint köztudott - Festetics György gróf alapított 1797-ben, annak a felismert szükségletnek a kielégítése céljából, hogy saját birtokait ellássa jól képzett gazdatisztekkel; nem zárkozott el azonban "külső" hallgatók felvételétől sem. Keszthely joggal büszke a Georgikonra: a világ első felsőfokú mezőgazdasági intézeteként tartják számon. Már indulásakor magában hordta egy egyetem csíráit, mivel a tanított nyolc szakból hármat felsőfokúként tanítottak: a három éves tudományos mezőgazdasági szakot, az egy éves mezőgazdasági jogászképzőt és a három éves mérnökiskolai szakot.

Alig két évtizeddel később, 1818-ban Albrecht Kázmér herceg hasonló jellegű agrár-oktatási intézményt hozott létre Óváron, Magán Gazdasági Tanintézet néven, amely 1874-től mezőgazdasági akadémiaként működött.

Nincs lehetőségünk végigkövetni e két intézmény történetét: végigélték a magyar agrárfelsőoktatás hanyattatott sorsát az 1906-ban történt agrárakadémiákká szervezéstől a két világháború viszontagságain keresztül az 1945. évi összevonásig, amikor is a "népi hatalom első egyeteme"-ként Gödöllő székhellyel egyesítették az összes magyar mezőgazdasági felső oktatási intézményt. Az így létrehozott Agrártudományi Egyetemnek négy kara volt: mezőgazdaságtudományi, állatorvostudományi, erdőgazdaságtudományi, kert- és szőlőgazdaságtudományi. Ez az összevonás azonban mechanikus szervezési intézkedés volt csak, hiszen például a mezőgazdaságtudományi kar négy különböző városban működő, "osztály"-nak nevezett szervezeti egységben dolgozott, közülük egy-egy Keszthelyen és Óváron. A különféle át-szervezések, összevonások, székhely-áthelyezések, kiválások, újratagolódások bő két évtizeden át tartottak, mígnem 1970-ben létrejött az agrárfelsőoktatás ma is nagyjából hasonló módon működő intézményrendszere. Ezek egyike a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem, melynek két mezőgazdasági kara ma is egyetemi szintű képzést folytat, 5 éves időtartammal, Keszthelyen és Mosonmagyaróváron.

E két egyetemi karról elmondható, hoy immár közel két évszázad viharait kiállva működnek, mert valós igényeket elégítenek ki; létüket mindig csak valamiféle voluntarista beavatkozás fenyegette.

2. Valójában a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem náluk is régebbi hagyományokkal rendelkezik, hiszen előd-intézményében, Selmecbányán már a XVIII. sz. elején működött Bányatisztképző Iskola, ahol 1758-ban elrendelték az erdészet tanítását is, majd 1808-ban külön nyilvános Erdészeti Tanintézet létesült, s 1838-ban e két intézet Bányászati és Erdészeti Akadémia néven egyesült; mely 1919-ben az ismert okok miatt Sopronba települt, ahol 1923-tól a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola nevet veszi fel, s 1931-ben megkapja a doktorrá avatás jogát is.

Az áttelepülésen kívül egyéb megpróbáltatásokban is van része; 1934-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemhez /Budapest/ kapcsolják, de már 1952-ben önálló erdőmérnöki főiskolává alakul, s 1957-től faipari mérnökképzés is indul a főiskolán; 1962-ben újra egyetemmé válik, s 1972-ben hozzácsatolják a székesfehérvári Felsőfokú Földmérési Technikumot mint főiskolai kart.

Mit mondhatunk mindezek után? - Azt, hogy nagy hagyománnyal rendelkező, életképes szakegyetem működik máig is Sopronban.

II. Nem felsőfokú hagyományokkal rendelkező intézmények

Mintegy másfél évszázadas, nem felsőfokú képzési hagyományokkal rendelkező és hagyományok nélküli pedagógusképzők egyaránt léteznek a régióban. Elsősorban a tanítóképzőkről szólok, hiszen a tanárképzésnek nincs hagyománya területünkön. A valaha volt tanítóképzők mindegyikének számbavételére sincs itt mód.

A kezdetek nyilván Pápára vezethetők vissza, hiszen a protestáns kollégiumokban, így a 350 éves pápai református kollégiumban is hagyomány a tanítóképzés a többi tanulmánnyal párhuzamosan. Ennek ellenére a múlt század első harmadáig nem alakult ki a tanítóképzés szervezett rendszere. Az 1830-as évek reform-országgyűlésein vetődött fel a magyar nyelv terjesztésével kapcsolatos vitákban a tanítóképző intézetek létrehozásának a szükséglete. 1842-ben királyi rendelettel öt "királyi katolikus" tanítóképzőt hoznak létre, régiókban azonban csak 1847-ben alakult meg az első ilyen intézet Győrben, majd 1857-ben Sopronban és Felsőlövön az evangélikus egyház szervezett tanítóképzőt.

Az 1848. évi, Eötvös-féle népoktatási törvénytervezet szerint, "kellő számú" tanítóképző intézetet kellett volna felállítani, és Eötvös már az egyik első 1848-as rendeletével pályázatot hirdetett 12 ifjú külföldi taníttatására, azzal a céllal, hogy ők legyenek az első tanítóképző intézeti tanárok. Mind eme tervek megvalósítására nem kerülhetett sor a szabadságharc bukása miatt.

Eötvös 1868. évi II. népoktatási törvénye intézkedik a tanítóképző intézetek szervezéséről, s az ezt követő két-három évtizedben kifejlődött a magyar tanítóképző intézetek hálózata.

Ezek azonban középfokú iskolák voltak: a gimnázium alsó négy osztályát vagy a polgári iskolát végeztek 3 éves, érettségít sem adó tanulmányokat folytattak itt. Csak az 1896. év II. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson születik javaslat arra, hogy a tanítóképző érettségit adjon, s ezt követően két évi gyakorlat után tehessenek képesítő vizsgát a növendékek. Ugyanitt vetődött fel az egységesítés gondolata is: szűnjék meg egyrészt az intézetek felekezetek szerinti tagozódása, másrészt egy intézményben képezzék a tanítókat és az óvónöket.

Csak századunk elején indulnak el a törekvések az akadémiai szintű / érettségi + 2 év / tanítóképzés megalapozására. 1920-ban a VKM fel is emelte a képzési időt 6 évre, de gazdasági okok miatt már 1923-ban 5 évre szállították le a képzés idejét.

Az időtájt a régióban - az említetteken kívül Kőszegen, Veszprémben, Pápán és Székesfehérvárott működött tanítóképző.

1938-ban törvény született a tanítóképzés új rendjéről: 4 éves liceumra 2 éves tanítói akadémia épüljön. E rendszer kifejlődését azonban a háború, majd az iskolák 1948-ban bekövetkezett államosítása és az átszervezésük megakadályozta. Csak 1958-ban vált felsőfokúvá a tanító- és óvónőképzés, egyidejűleg megszűnt több hagyományos középfokú intézet, s ekkor jött létre Szombathelyen a felsőfokú tanítóképző, amely később a pécsi tanárképző főiskola kihelyezett tagozatával bővült, s 1974-ben vált önálló főiskolává, lényegében hagyományok nélkül.

III. Hagyományokkal nem rendelkező intézmények

Részben helyi, részben országos politikai és gazdaságpolitikai törekvések hoztak létre a "fordulat éve" utáni időkben több, főképp műszaki jellegű felsőoktatási intézményt az akkori akkori kialakult tervgazdálkodás és iparpolitika jegyében. Ezek között létesült 1949-ben a Veszprémi Vegyipari Egyetem, a 60-as évek végén Győrött a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Dunaújvárosban a miskolci egyetem főiskolai kara, Zalaegerszegen a Pénzügyi és Számviteli Főiskola kihelyezett tagozata, később Zsámbékon a budapesti tanítóképző főiskola kihelyezett tagozata.

A kihelyezett tagozatok létesítése egy időben szinte divattá vált, s ebben presztizszempontok is jelentő szerepet játszottak. "Nem is igazi megyeszékhely, ill. jelentéktelen település az, amelyiknek nincs főiskolája vagy legalább egy kihelyezett tagozata." Főleg a 70-es évtized elején szinte gomba módra szaporodtak, hogy azután az életképtelenek hamarosan meg is szűnjenek.

IV. Jelenkori tendenciák

Jelenkoron értendő a 70-es, 80-as és 90-es évtized. Ez időtartalon belül érdekes jelenségek tapasztalhatók a régió felsőoktatási intézményeinek a fejlődésében.

1. Az időszak elején kialakult a két egyetemi és főiskolai karral rendelkező Pannon Agrártudományi Egyetem, melynek egységei egy nagyjából észak-déli irányú, mintegy 200 kilométer hosszú tengelyen helyezkednek el, Keszthely centrummal. Ez egy többkarú, mégis egyprofilú, agrár jellegű szakegyetem.

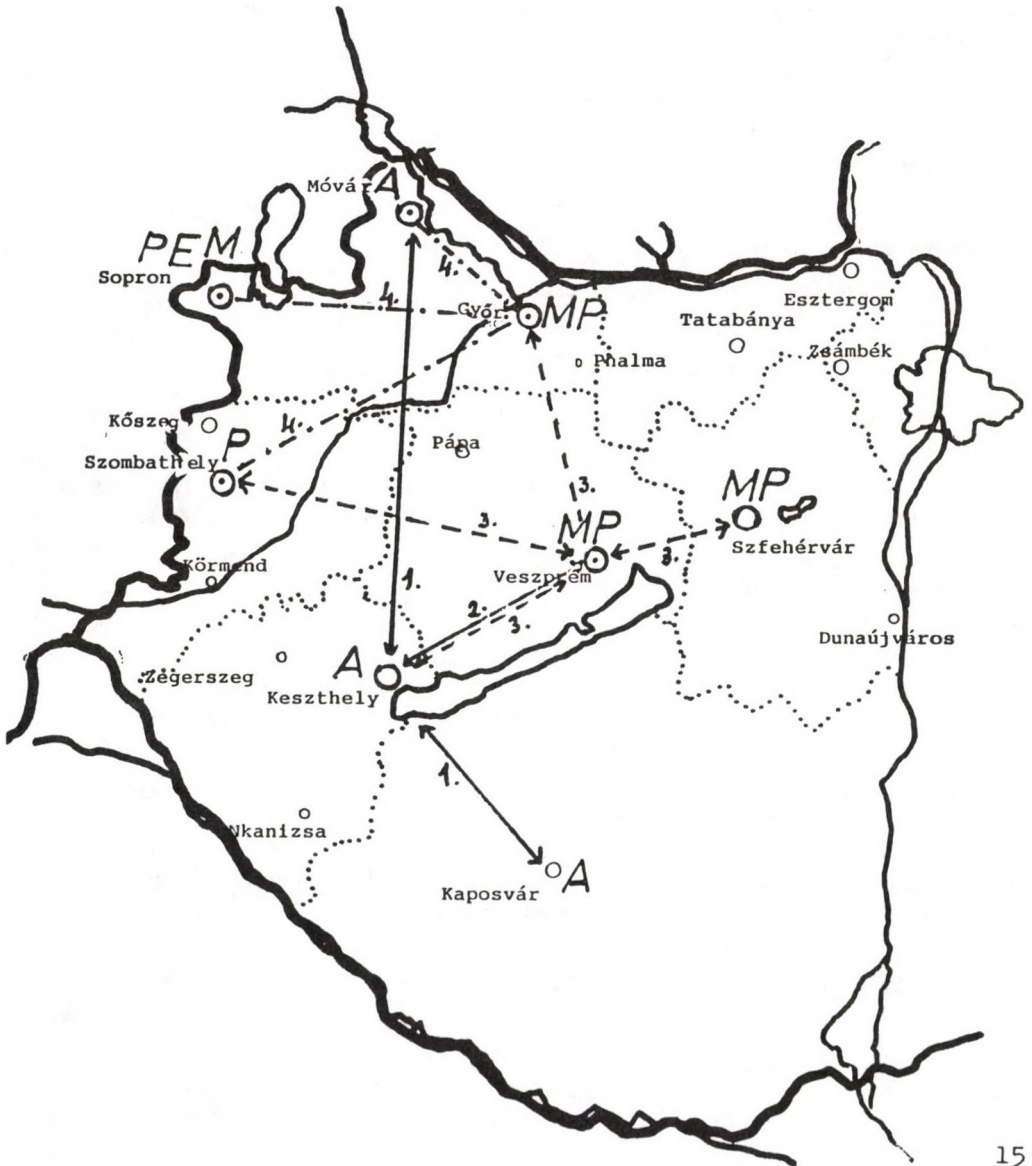
2. A Veszprémben működő, eredetileg egyetlen fakultással alakult vegyipari egyetem az időszakban többszintű együttműködést alakít ki a Pannon Agrártudományi Egyetemmel /agrárkémiai szak, környezettudományi képzés, stb, és 1989-ben elkezdte szervezni a tanárképzést. Jelenleg két eltérő profilú karral működik, s tervezi a továbbfejlesztést és más intézményekkel a további együttműködést. Halad a többkarú egyetemmé válás útján, eközben alakul egy nagyjából kelet-nyugati irányú együttműködési tengely is.

3. A folyamatban lévő rendszerváltás többirányú új tendenciát indított el, részben a "felzárkózás Európához" jelszó jegyében, részben attól többé-kevésbé függetlenül.

Ezek egyike a nagyobb főiskolák egyetemmé válására irányuló törekvés. Két helyen lehet ennek valamelyes esélye: Győrben a magyarországi viszonylatban nagy hallgatói létszámmal működő, többféle szakirányú képzést folytató, szerteágazó kapcsolatrendszerrel rendelkező

1. ábra Többkarú egyetemi szerveződési variánsok a VEAB régióban

- A agrár-
- E erdész
- M műszaki - mérnöki
- P pedagógus

Széchenyi István Műszaki Főiskolán és Szombathelyen a két tanárképző kar csíráit melengető Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán.

E két főiskola a tárgyi adottságai, felszereltsége a maga nemében vetekszik a régió egyetemének adottságaival, a személyi feltételek tekintetében azonban aligha állnak egyetemi szinten: nincs elegendő tudományos minősítésű oktató, nem egyetemi volumenű a kutatómunka. Önfejlődésükben így csak nagy távlatokban érhetik el az egyetemi szintet.

4. Csendben, de feltehetően szívósan megindult több intézmény kooperációjának tervezése s talán szervezése is, ezekről azonban kellően megalapozott információk híján nem kívánok beszélni. Ehelyett inkább néhány többkarú egyetemi szerveződési variáns lehetőségét vetem föl (1.ábra). Ehhez vegyük alapul a régió térképvázlatát, melyen csak az egyetemek és nagyobb főiskolák láthatók a helységnevek mellett álló nagybetűkkel; ezek képzési profilokat jelölnek az alábbiak szerint:

agrár,
erdész,
műszaki - mérnöki,
pedagógus.

Variánsok alakításához fogalmazzunk meg néhány alapelvet:

- ne bontsuk meg a létező kooperációkat;
- keressünk integrációs pontokat - intézményeket;
- teremtsünk kapcsolatot a rokon profilú intézmények között;
- tekintsünk el a földrajzi távolságoktól, mivel a szomszédos intézmények székhelyei mindössze 60-110 km-re helyezkednek el egymástól.

4.1 Első alapelvünknek megfelelően az Óvár-Keszthely-Kaposvár tengelyt ne bontsuk meg./Bár úgy hírlík, Kaposvár válási szándéka miatt elkezdődött e kapcsolat lazulása./

4.2 Topográfiai szempontból, de szakmai alapon célszerű két integrációs pontot figyelembe venni: Győr szolgálhat egy észak-dunántúli, Veszprém egy közép-dunántúli szerveződés centrumául.

Így egy Győr-Óvár-Sopron integrációban adva van a műszaki, az agrár- és a pedagógusképzés lehetősége, továbbá egy Veszprém-Keszthely-Fehérvár integráció szintén agrár-, műszaki- és pedagógusképző profillal. Szombathely a pedagógusképzéssel bármelyikhez csatlakozhat: távolsága mindkettőtől azonos, közlekedése Veszprém irányában talán jobb.

4.3 Győr és Veszprém szakmai alapon elképzelhető kapcsolódása révén létrejöhetne egy sokprofilú-többkarú, többszintű képzést nyújtó, az univerzitás kritériumait kielégítő regionális egyetem, amely a területen dolgozó kutatóintézetek szellemi kapacitását kihasználva igencsak megerősödhetne, s a győri, szombathelyi és veszprémi kórházban dolgozó, tudományos minősítéssel rendelkező orvosokra támaszkodva kiegészülhetne orvosi fakultással is.

5. Úgy tűnhet, ezek az elgondolások jelenleg az álmodozás szintjén mozognak. Nagyra-törő álmok nélkül azonban nagyléptékű fejlődést alapozó tervek sem kovácsolhatók.

AZ EGYETEMEK ÉS FŐISKOLÁK TERVEI

WINKLER ANDRÁS, a műszaki tudomány doktora, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron, rektora

Megköszönöm a meghívást a Veszprémi Akadémiai Bizottságnak, örömmel nyugtázom, hogy a Bizottság időről-időre foglalkozik a régió felsőoktatásának kérdéseivel.

A Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem - mint ismeretes - az egykori Selmezbányai Bányatisztképző iskola utódja. Magyarország első műszaki felsőoktatási intézményének egyik utódja - de annak karakterét az utódok közül ma is legjobban megőrző utódtintézménye.

Az egykori nagyhírű Bányászati és Erdészeti Akadémiát Európaszerte elismerték kísérleti oktatásának színvonala és az oktatott szakterületek logikus egymásraépülése miatt. Európa csaknem minden nemzete elküldte ifjait tanulni Selmezbányára. A bányászat, kohászat mellett szükségszerűen bevezették az erdészet oktatását is, így már az 1800-as években megvalósult a környezetgazdálkodás egysége.

A jeles intézményt azonban, történelme során sokszor fenyegette a megszüntetés, a más intézményhez való csatlolás veszélye. Az 1949-es szabadságharc után, az első világháború után, 1948-ban 1956 után.

Az első világháború után Selmezbánya Csehszlovákiához került: az akkori Bányászati és Erdészeti Főiskolát Sopron fogadta be. 1948-ban a bányászokat, kohászokat és a Sopronban alapított földmérő kart Miskolcra és Budapestre helyezték. A végrehajtást csak 1959-re sikerült maradéktalanul befejezni.

A magában maradt Erdőmérnöki Főiskola 1962-ben két karú - Erdőmérnöki és Faipari Mérnöki Karral működő - szakegyetemmé vált.

Ilyen helyzetben találta a rendszerváltás, amikor is hamar nyilvánvalóvá lett, hogy a Kormány a kislétszámú szakegyetemeket nem fogja finanszírozni. Az is nyilvánvaló volt, hogy Magyarország nyugati régiójában nincsen komoly, széles képzési lehetőséget nyújtó, valóságos egyetem. A Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem lépéseit ezek a tények támasztják alá.

Soproni Egyetemi és Kutatóintézeti Szövetség.

A szövetséget azért alapítottuk, hogy koncentráljuk az oktató és kutatómunkát, és hogy utóbbiban megszüntessük a párhuzamos tevékenységet. A szövetség tagjai:

- Soproni Egyetem, Egyetemi Műszerközpont, Innovációs Centrum,
- Erdészeti Tudományos Intézet,
- Magyar Tudományos Akadémia Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete,
- Faipari Kutatóintézet,
- Könnyűipari Műszaki Főiskola,
- Benedek Elek Óvóképző Intézet

Zöld Szövetség

Nem sokkal ezután alapítottuk meg a határokat átlépő szövetséget, amelynek tagjai:

— Soproni Egyetem,

— Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Kar,

— Universität für Bodenkultur, Wien

A szövetség célja: együttműködés az oktatásban, az áthallgatás megszervezése, közös kutatási feladatok megoldása, a régió környezetvédelmi feladatainak közös megoldása, a régió kulturális életének közös támogatása.

Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetség

Az 1992. október 5-én aláírt szerződést a következőkben ismertetem:

Nyugat-Magyarország határmenti régiója felsőoktatási és kutatási intézményeinek racionális szervezetbe foglalása a régió alapvető érdeke. A térségben a felsőoktatásnak jelentős hagyományokkal rendelkező bázisai vannak. Ezek közül azonban bármelyiknek teljes profilú egyetemmé fejlesztése egyrészt igen nagy beruházással, másrészt a társintézmények rovására lenne csak megoldható. Szerencsés adottság, hogy az intézmények profilja alig mutat átfedést, valamennyi jellegzetes képzési, illetve kutatási karakterrel rendelkezik. Így szövetségünk széles képzési területet fed le a szellemi kapacitás hatékony kihasználásával. Ezen adottságok modellértékű felsőoktatási hálózati rendszer kialakítását teszik lehetővé.

A fentiek figyelembevételével:

az Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron,

a Pannon Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kara, Mosonmagyaróvár

a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely

megállapodnak abban, hogy létrehozzák a Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetséget.

Az alapítók célja többprofilú, magasszintű oktatási és kutatási, szaktanácsadási és fejlesztési feladatokat ellátó regionális egyetemi szövetség kialakítása.

A Szövetség nyitott a régió más felsőoktatási intézményei és kutatóintézetei előtt is.

A Szövetség tagjai a Szövetség autonóm intézményeiként működnek.

A Szövetségben belül meg kell teremteni a hallgatói és oktatói mobilitást és ezáltal sokrétű, sokszintű és átjárható oktatási rendszert kell létrehozni. Ehhez össze kell hangolni a képzési szinteket, meg kell határozni az ekvivalenciákat és meg kell teremteni az átjárást lehetővé tevő képzési lépcsőket.

Az Egyetemi Szövetség programjának kidolgozásakor figyelembe kell venni a Felsőoktatási Törvény által várhatóan biztosított tartalmi és szervezeti kereteket.

A Szövetség tagjainak szakértői bizottságokat kell létrehozniuk, melyek kidolgozzák az együttműködés konkrét formáit az oktatás, kutatás, posztgraduális képzés területén, valamint az együttműködés szervezeti kereteit.

A Szövetség bejegyeztetése, az ügyvezető elnök megválasztása folyamatban van.

Az elhangzottak után röviden ismertetni szeretném a Soproni Egyetem fejlesztési tevékenységét.

Az Erdőmérnöki Kar továbbra is a történelmi magját adja az Egyetemnek. A következő szakokon folyik majd az oktatás:

- erdőmérnöki szak,
- környezetvédelmi szak,
- vadgazda szak,
- rekreációs szak.

Az első három szakra 1993-ban lehet iratkozni.

A Faipari Mérnöki Karhoz csatlakoznak a könnyűipari és művészeti szakok, ezek azonban később karrá alakulhatnak:

- faipari mérnöki szak,
- faipari szakfőiskolai szak,
- művészeti szakok /belsőépítész, bútortervező, fa, papír, könyv restaurátor/
- könnyűipari szakok /papír, textil, nyomda, csomagolótechnika, stb./.

A Földtudományi Kar alapját a Székesfehérvári Főiskolai Kar alkotja. Ezzel kapcsolatban a Földművelésügyi Minisztérium nemrégben tervezetet bocsátott vitára, amelyben a Kar Sopronba költöztetését tervezi. A geodéta kar Székesfehérváron - különösen az utóbbi években - jelentősen fejlődött, az anyaintézmény méltán büszke tevékenységére. Sopron nem tervezi az átköltöztetést, de a nagy távolság miatt aggódva figyeli a Kar helyzetét. A Kar elcsatolása az Egyetemtől éppolyan gyógyíthatatlan sebet ütne az Egyetemre, mint egykor a bányászoké és kohászoké:

- földmérő és földrendező szak /4 éves/
- földtudományi szak.

A Neveléstudományi Kar Szombathellyel és Mosonmagyaróvárral együtt dolgozik majd:

- biológia, biokémia, matematika, stb.

A Szervezés- és Vezetéstudományi Kar alapját a most alakult Intézet alkotja. E fontos Kar Mosonmagyaróvárral közösen működik, és a posztgraduális képzést már elkezdte.

A Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetség a későbbiekben Nyugat-Magyarországi Egyetemmé alakul, amelyet önálló, Egyetemi Központok alkotnak majd. Reméljük, hogy a következő találkozón újabb előrelépésről számolhatunk be.

LISZI JÁNOS, a kémiatudomány doktora, a Veszprémi Egyetem rektora

Az ezer éves Veszprém mindig fontos szerepet töltött be az oktatásban, a kultúra és a tudomány terjesztésében. Itt működött az ország első felsőfokú oktatási intézménye 1276-ig. A jelenlegi intézmény, a Veszprémi Egyetem elindult azon az úton, hogy erős, sokprofilú felsőfokú oktatási intézménye legyen a régiónak.

Jelenleg a következő szakokon folyik képzés:

A Mérnöki Karon okleveles mérnököket képezünk a vegyészmérnöki, a műszaki informatikai, a műszer- és mérés technikai, valamint a környezetmérnöki területen. Képezünk továbbá gépész üzemmérnököket és villamos üzemmérnököket. Terveink szerint jövő szeptemberben indul a műszaki menedzserképzés. A Tanárképző Kar alapításával fontos szempont volt az élő európai nyelvek oktatása. Ezért elsőként a Nyelvi Intézetet hoztuk létre. Ma a következő tanári szakokon folyik képzés: angol nyelv, német nyelv, kémia, számítástechnika. A szakok párosíthatók egymással. A Veszprémi Római Katolikus Hittudományi Főiskolával közösen teológusokat is képezünk. A teológia szintén párosítható a tanári szakokkal.

Tervezzük környezettan szakos tanárok, színháztudomány szakosok és testnevelő tanárok képzését is.

Ma még Mérnöki Karunk a legerősebb. A FEANI /Nemzeti Mérnöki Egyesületek Európai Szövetsége/ szakemberei vizsgálatot végeztek Magyarország néhány egyetemén, közöttük Veszprémben is. Tapasztalataik eredményeként a FEANI 1991. októberi közgyűlésén egyhangúlag jóváhagyták, hogy a Veszprémi Egyetemen végzetek is pályázhatnak az euomérnöki /eur.ing./ címre.

Egyetemünkön hagyományai vannak az európai nyelvek / elsősorban az angol/ oktatásának. Hallgatóink egyes tárgyakat angol nyelven hallgathatnak, angolul vizsgázhatnak, sőt angol nyelven írhatják diplomadolgozatukat. Ez szükséges feltétele annak, hogy egyre nagyobb számban menjenek részképzésre fejlett európai országokba. A részképzést a nemzetközi alapítványok /pl. TEMPUS/ mellett saját egyetemi alapítványaink is támogatják.

A posztgraduális képzés ugyancsak hosszú idő óta folyik angol nyelven. Szívesen látnánk doktoranduszokat Svájcból is.

E dinamikus fejlődésnek szellemi és fizikai feltételei vannak. Veszprémben az elmúlt évtizedekben kialakult egy fejleszthető szellemi tőke. Ez jelenti átalakulásunk szellemi alapját. Az új profilok bevezetése természetesen szükségessé tette a tanári kar összetételének megváltoztatását. A kémikus képzettségű oktatók helyett részben nyelvészekre, pedagógusokra, pszichológusokra, villamos mérnökökre, stb. van szükség. Az átalakítást eddig saját erőből végeztük, de úgy érzem, feléltük tartalékainkat.

Jelentősen növekszik hallgatói létszámunk, szeptemberben 624 első éves kezdte meg tanulmányait a Veszprémi Egyetemen. További tantermekre és laboratóriumokra van szükségünk. Ebben segített a főhatóság azáltal, hogy támogatásával meg tudjuk venni a volt NEVIKI 3 épületét. Ha az MSZMP volt oktatási központja is az egyetemhez kerül, akkor úgy gondolom, 2000-ig nem lesznek elhelyezési problémáink. Gondjaink lesznek viszont kollégiumi férőhelyek hiánya miatt.

A mesterségesen széttagolt magyar felsőoktatás egységesítésére regionális egyetemek vannak kialakulóban az országban. A Veszprémi Egyetem, a PATE Georgikon Mezőgazda-

ságtudományi Kara és a Veszprémi Hittudományi Főiskola elhatározta, hogy létrehozza a Közép-dunántúli regionális egyetemet. A szándéknyilatkozaton túlmenően döntés történt arról, hogy rövid időn belül önálló jogi személyként is bejegyeztetjük ezt a szövetséget. A három intézmény között ma is szoros együttműködés folyik. Példaként említhetem agrárkémikus képzésünket Keszthellyel közösen, környezetmérnök képzésünket szintén Keszthellyel közösen, továbbá a teológus hallgatók nyelvi képzését, vagy akár azt, hogy a műszaki informatika szakunkon két teológus is tanít. Ezt az élő együttműködést foglaljuk új keretbe a középdunántúli egyetem létrehozásával.

Két problémát is szeretnék említeni. Lassúnak és nehézkesnek ítélem a főhatóság részéről az új szakok engedélyeztetését. A másik negatív jelenséget súlyosabbnak tartom. Úgy tűnik, hogy - nyilvánvalóan az általános pénzhiány miatt - feszültségek mutatkoznak az egyes felsőoktatási intézmények között.

VINCZE LÁSZLÓ, a mezőgazdaságtudomány kandidátusa, a PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely, dékánja

Karunk jelenleg a PATE részben önálló jogállású intézményeként működik. Oktatási, kutatási, továbbképzési és szaktanácsadási feladatait az egyetem keretein belül önállóan szervezi.

A szervezeti keretektől függetlenül karunk már 1970-től kezdődően a Közép-dunántúli térség egyik legjelentősebb egyetemével, a Veszprémi Vegyipari, majd Veszprémi Egyetemmel közös graduális, posztgraduális, kutatási és infrastruktúrát fejlesztő programot valósított meg. Ezért természetes számunkra, hogy a regionális Universitas-ok kialakítása során a Veszprémi Egyetemmel és Hittudományi Főiskolával közösen tervezzük jövőnket.

Fontosnak tartom emellett annak hangsúlyozását, hogy a Közép-dunántúli térségi integráción túl továbbra is szükséges a dunántúli térség mezőgazdasági felsőfokú oktatási-kutatási intézményeinek együttműködése. A regionális egyetemek kialakításával egyidőben szükségesnek tartom a szakterületi együttműködés jogi kereteinek megteremtését is. Különösen fontosnak látszik ez Kaposvár-Keszthely- Iregszemcse viszonylatában, ahol a távolság lehetővé tette nemcsak formai, hanem a tartalmi együttműködést is.

Az utóbbi években az egyetemi oktatás szervezeti kérdései sajnos sokkal nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a tartalmi munka. Meggyőződésem szerint a magyar egyetemi-főiskolai képzés tartalmi megújulása a fontosabb kérdés. Különösen indokolt ez a gazdasági jellegű képzést folytató intézményeknél. Márpedig a mezőgazdasági felsőoktatás több szempontból is ide sorolható. A mezőgazdaság, - ahogy a neve is tartalmazza - egyrészt technológia, de legalább a technológia súlyának megfelelően gazdálkodás is. Ezért, legyen az kis-, közép- vagy nagyüzem, nem nélkülözheti a gazdaságtani ismereteket.

Ha ezt a tényt elismerjük, akkor meghatároztuk oktatási feladataink fejlesztésének fő irányát is.

Miért mondjuk ezt ?

Azért, mert el kell ismerni, hogy az elmúlt években a magyar mezőgazdaságban a technológia igen magas szintet ért el, sok területen világszínvonalú termelés folyt. Ennek a technológiának az adaptálása az új megváltozott birtokviszonyokra nem jelent különösebb problémát. A kiváló technológiai tudás szakembereink nagy részénél azonban nem párosult

megfelelő gazdaságtani, piacgazdasági és menedzselési tudással. Ezt legékebben az átalakulással kapcsolatos nehézségek bizonyítják.

Mindebből következik, hogy a technológiai ismeretek szerint az agrármérnököknek a gyakorlatban jól használható közgazdasági-, jogi-, piacgazdasági- és szervezési ismeretekkel kell rendelkezni.

Karunk Tanácsa úgy ítélte meg, hogy a jövőben, amíg napjainkban már feszítő gond, egyre nagyobb szükség lesz a mezőgazdasághoz kapcsolódó pénzintézetek, kereskedelmi vállalatok, közigazgatási és szaktanácsadási szervezetek, biztosító társaságok, stb. munkájában olyan mezőgazdasági mérnökökre, akik felkészültségükkel a jelentkező igényeket kielégítik. Ezért hozzuk létre a következő tanévtől a gazdaságszervező mérnöki szakunkat.

A jövőben karunkon 3 szak fenntartását tervezzük:

agrármérnöki szak,

agrárkémikus szak,

gazdaságszervező mérnöki szak.

Elképzelhetőnek tartjuk az Universitas kialakulásakor azt is, hogy ez utóbbi szakunk kibővült feladatokkal karrá alakuljon. Fontos feladat annak tervezése is, hogy a jövő mérnökképzését milyen rendszerben végezzük.

A Kari Tanács állást foglalt a kétfokozatú oktatás mellett. A legalább 4 éves általános alapképzés - megfelelő gyakorlati és idegennyelvi felkészítéssel párosítva - alkalmas az agrármérnöki pályára való felkészítésre. Erre épülhet 1-2 éves szakirányú képzés, viszonylag kevesebb kötelező órarendi elfoglaltsággal és több önálló feladat megoldásával.

A PhD fokozat megszerzését legalább 3 éves képzésben tartjuk megvalósíthatónak és a művelődési- és közoktatási miniszter tervezett intézkedéseivel teljesen egyetértünk.

A Georgikon Karon jelenleg 5 témakörben tartjuk akkreditálhatónak a doktori témáinkat. Ebben szorosan együttműködünk a Veszprémi Egyetemmel és a PATE Kaposvári Állattenyésztési Karával.

A Veszprémi Egyetemmel közösen folytatni akarjuk az agrárkémikus agrármérnök, a környezetvédelmi szakmérnökképzést. El kívánjuk kezdeni a közös gépészmérnök képzést, a "qualiti controll" szakmérnök képzést.

További terveink közt szerepel, hogy az egyetemi tanulmányok megkezdését egyre kevésbé kötjük felvételi vizsgához. A nagyobb létszámú beiskolázás viszont együtt jár a fokozódó létszámú lemorzsolódással. Az így kihulló fiatalok részére felsőfokú szakképesítést nyújtó tanfolyamok biztosításával próbálunk lehetőséget teremteni arra, hogy tanulmányaik ne vesszenek kárba. Karunk jövőjét a mezőgazdaság és kapcsolódó területek részére több fokozaton képesítést adó intézményként tudjuk elképzelni.

**KUROLI GÉZA, a mezőgazdaságtudomány kandidátusa, a PATE
Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kar dékánja**

A jövő megalapozása a történelmi időket felölelő múlt eredményeiből táplálkozik és az elért eredményeken fejlődik tovább.

Az Albert Kázmér szász-tescheni herceg által 1818-ban alapított Gazdasági Magán Tanintézet jogutóda a PANNON Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kara, amely 1993-ban ünnepli fennállásának 175 éves jubileumát. Története során végig felsőoktatási intézményként töltötte be azt a szerepét, ami a szakemberek képzését és a mezőgazdasági tudományok fejlesztését eredményezte.

Az 1848-as magyar szabadságharc ideje alatt az oktatás szünetelt, mert a tanárok és hallgatók részt vettek a függetlenségi mozgalomban. Szerencsésnek tekinthetjük azt, hogy következményként az akkori hatalom nem érvényesítette a megszüntetést, ellenkezőleg 1850-ben Császári és Királyi Felsőbb Tanintézetként szervezték át. Ettől számítva folyamatos volt a működése 1949-ig, amikor az Agrártudományi Egyetem un. vidéki osztályait megszüntették. Az újraindulás 1954-ben valósult meg és folyamatos - átszervezésekkel tüzdelve - a mai napig.

Az 1848-as szabadságharcot követő 1867-es kiegyezés következményeként 1872-ben a magyaróvári anyaintézményből kivált a Bécsi Agrártudományi Egyetem /BOKU/. Az egyetemmel azóta is szoros szakmai kapcsolatot tartunk fenn.

A magyaróvári agrárfelsőoktatásnak szerepe volt abban, hogy a kor igényeinek és tudományos előrehaladásának figyelembevételével felismerte annak szükségességét, hogy tudományos kutató állomásokat hozzon létre. Ezek között kell megemlíteni:

- Magyaróvári Meteorológiai Megfigyelő Állomás /1840/,
- Gazdasági Eszköz- és Gépkísérleti Állomás /1869/,
- Vegykísérleti Állomás /1872/, — Vetőmagvizsgáló Állomás /1878/,
- Növénytermesztési Kísérleti Állomás /1891/,
- Állatgyógyászati Állomás /1892/,
- Növényélet- és Kórtani Állomás /1893/,
- Magyaróvári Szarvasmarhatenyésztő Egyesülés /1896/,
- Magyar Királyi Tejgazdasági Kísérleti Állomás /1903/,
- Országos Növénynemesítő Intézet /1909/.

A kutató állomások - egy kivétellel / Magyar Királyi Tejgazdasági Kísérleti Állomás / - áthelyezésre kerültek /Budapest, Martonvásár, Gödöllő/ és kutató intézetként folytatják ma is tevékenységüket.

Az oktatás és a jelentős kutatási feladatvállalás itt alakította ki azt a nemzetközi szinten is ismert szakember gárdát, amelyet világszerte "nagy tanári kar"-ként tisztelnek. A teljesség igénye nélkül említem Masch Antal, Pabst Henrik, Linhardt György, Deininger Imre, Doby Géza, Francé Rezső, Újhelyi Imre, Rodczky Jenő, Hersch Árpád, Thalmayer Viktor, Balás Árpád, Kosutány Tamás, Cserháti Sándor, Sigmond Elek és Hankóczy Jenő nevét.

Az elhangzottak alapján egyértelműen megemlíthető az, hogy ebben az időszakban az agrártudományok bölcsője Magyaróváron ringott. Ide tartozik az is, hogy a keszthelyi, debreceni és kolozsvári intézmények csak 1906-ban kaptak a magyaróvárival azonos rangot. A nevezett intézményekben végzetek magyaróváron folytathattak további tanulmányokat abban az esetben, ha gazdatiszti oklevelet kívántak szerezni.

A tervezett universitasok létrehozásával kapcsolatosan Mosonmagyaróvár már rendelkezik előtapasztalatokkal, tekintettel arra, hogy 1970-1988-ig a keszthelyi és mosonmagyaróvári intézmények együttesen alkottak agrártudományi egyetemet. Ezt követően csatlakozott a kaposvári Állattenyésztési Kar, aminek eredményeként alakult ki a jelenlegi szervezeti forma, és ennek megfelelően a PANNON Agrártudományi Egyetem elnevezés. Az együttműködés 22 éves tapasztalatai alapján ma már megállapítható, hogy annak minden időszaka nem volt felhőtlen. Azok a periódusok, amikor központi vezérlés alatt álltak a karok, nehezítették a munkát, különösen pedig a kari érdekeltségű fejlesztéseket. Ezek azonban nemcsak kari érdekeket szolgálták volna, hanem az egyetem egészét. Az utóbbi 5 esztendőben a karok az egyetemi keretben megadható és biztosítható legnagyobb szabadságfokot élvezték, aminek egyértelmű eredményei napjainkban nyilvánvalók.

Az elhangzottak figyelembevételével, továbbá az FM javaslatok és a nyugat-magyarországi térség igényeinek szem előtt tartásával szükségesnek látjuk azt, hogy a meglévő szervezeti formák változtatása nélkül létrehozzuk a Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetséget. Az egyetemi szövetség tagjai, amelyet dr. Winkler András rektor úr ismertetett, közös feladatmegoldásra kötnek szövetséget. Ezzel kerülik azt a központi vezérlésre alapozott megoldási formát, amelyet a célul tűzött universitas létesítés meghatároz. Abból indulunk ki, hogy a díktátumokat tartalmazó vezetési megoldás és az azt megalapozó jogi intézményi forma nem szolgálja az együttműködés eredményességét, sokkal inkább intézményi érdekeket sértő és személyes ellentéteket gerjesztő változat.

Figyelemmel a mezőgazdaság szerkezetének átstrukturálódására, célul tűztük ki az általános agrármérnökképzés mellett különböző szakok indítását is. Megítélésünk szerint a megváltozó mezőgazdasági termelés, élelmiszer feldolgozás és kereskedelem speciális felkészültségű szakembereket fog igényelni, akiknek a szakmai felkészítése egyetemi feladat. Ezt a feladatot kívánjuk részben felvállalni, tejjipari, német nyelvű agrármérnöki, marketing menedzseri, stb. területekre történő szakember képzéssel. Mindezen szakmai területekhez megfelelő szakmai alapokkal rendelkezünk. A tejjipar számára 18 éve egyedülállóan képezünk tejjipari szakmérnököket. A német nyelvű agrármérnökképzést a Bécsi Egyetemmel közösen kívánjuk megvalósítani, átoktatás és részképzés formájában, a meglévő kétoldali együttműködési szerződés /Bécs, Mosonmagyaróvár/ és a Zöldszövetség /Bécs, Sopron, Mosonmagyaróvár/ alapján. A marketing menedzser képzéshez jó alapot biztosít a német-magyar kormányközi együttműködés alapján intézményünk kereteiben működő Élelmiszertudományi Menedzser Képzési Központ.

Tervezünk továbbá a Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetség által közösen létrehozandó karokat is, amelyek a szövetség tagjai által együttesen igen, de külön nem működtethetők az erők és források figyelembevételével. A szakokat úgy tekintjük, hogy igénytől függően indíthatók vagy szüneteltethetők, de előfordulhat a karrá szerveződés is.

Végezetül megismétlem azt, hogy az egyetemi szövetség önálló tagjai úgy tudnak eredményes munkát végezni, ha feladatra szerveződnek.

SZEKERES TAMÁS , a neveléstudomány kandidátusa, a Széchenyi István Főiskola, Győr, főigazgatója

Észak-Dunántúlon évek óta az érdeklődés középpontjában áll a felsőoktatás jövője. E hat megyében él a magyar lakosság mintegy 20 %-a. A magyar egyetemisták mintegy 4 %-a, a főiskolások 16 %-a tanul csak e tájakon, s közülük is sokan az ország más részeiből érkeztek.

Büszkék vagyunk nagymultú, nagyhírű egyetemeinkre, de tény, hogy ezek az intézmények csak egy-egy szűk szakterületre képeznek szakembereket, s ebből következően még hazai mércével mérve is viszonylag kicsi, alig néhány száz fős intézmények.

A hazai felsőoktatás fejlesztésének egyik fontos feladata, hogy a művelt tudományterületek köre bővüljön, az intézmények mérete növekedjen, közelebb kerülve így az európai nagyságrendekhez. Ennek egyik útja az intézmények közötti együttműködés, a szövetségek létrehozása. Győr korán felismerte az ebben rejlő lehetőségeket és már két évvel ezelőtt kezdeményeztük a térségben működő felsőoktatási intézmények együttműködését. Sopron, Mosonmagyaróvár és Szombathely létre is hozta a Nyugat-Dunántúli Universitást, Veszprém is bejelentette a veszprémi universitas létrehozásának tervét.

Győrt azonban elkerülték ezek a szövetségek. Ez talán elismerése annak, hogy a város képes önállóan is felsőoktatásának jövőbeni koncepcióját megfogalmazni és megvalósítani.

Az egy városban, egy régióban működő egyetemek és főiskolák együttműködése, szövetsége, gazdasági, tudományos és oktatási szempontból egyaránt számtalan előnyt jelenthet. Az Észak- és Közép-dunántúli térségben azonban alig találni egyetemistát, a szakok kínálata is egyoldalú. Itt nem elég szövetkezni, itt bővíteni kell a felsőoktatási kapacitást. Ez nemcsak az itt élők érdeke. Az egész ország profitálhat abból, ha a térség továbbra is az átalakuló gazdaság motorja marad.

PUSZTAY JÁNOS, a nyelvtudomány kandidátusa, a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely, főigazgatója

1. A magyar felsőoktatás intézményhálózata aránytalan elosztású mind a tudományegyetemek, mind a tanárképző főiskolák tekintetében. A hátrányos helyzet a Dunántúlt sújtja. A Dunántúl egyetlen tudományegyetemével /Pécs/ szemben az ország keleti felében hagyományosan kettő működik /Szeged, Debrecen/, s most épül ki a harmadik /Miskolc/. Az öt tanárképző főiskola közül három van az ország keleti, ill. északi régiójában /Szeged, Nyíregyháza, Eger/, egy Budapesten /az ELTE ÁITEK/, s csak egy a Dunántúlon /Szombathely/.

A felsőoktatás intézményhálózatának fejlesztési tervei között újabb tudományegyetem, azaz a klasszikus universitasnak megfelelő, sokkarú intézmény létrehozása nem szerepel. Ezzel szemben pozicionális és nem szakmai előnyöket kihasználva, lokális érdekek túlhangsúlyozásával indult meg az intézményhálózat átalakítása, hogy a felsőoktatási törvény életbelépésekor kész helyzet alakuljon ki.

2. A Balatontól északra és nyugatra eső régió egyetlen pedagógusképző intézménye a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, bár tanárképzés az elmúlt egy-két évben másutt, úgy Veszprémben is elkezdődött. A Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán a tanító- és tanárképzés kiterjed valamennyi iskolaköteles szakra. A közoktatás jelenlegi struktúráját követve a szakok többségében általános iskolai tanárok képzése folyik, de az egyszakos idegennyelvi

program diplomásai jogosultak a középiskolai munkára is. /Az más kérdés, hogy a hároméves idegennyelv-tanári képzés szakmailag elhibázottnak tekinthető, s mielőbbi megszüntetése, ill. négyévéssé fejlesztése kívánatos./

A közoktatás átstrukturálódása miatt /is/ a felsőoktatási törvény bevezetése után megkezdődik az ún. egységes tanárképzés. Ennek megfelelően a pedagógusképzésben a jelenlegi háromlépcsős megoldást /ti. tanító, általános iskolai, középiskolai tanár/ felváltja a kétfélelépcsős /tanító, tanár/. Az egységes tanárképzés keretében a szakmai program négyéves, ehhez járul az egyéves pedagógikum. /Az erre vonatkozó szakmai egyeztetések előrehaladott szakaszban vannak./

A tanárképző főiskoláknak részt kell vállalniuk az egységes tanárképzésben. Ez a feladat jogi, szervezeti és tartalmi/szakmai kérdéseket vet fel.

Az egységes tanárképzésnek - s ebben egyetértenek a szakértők - egyetemi szintűnek kell lennie. A képzésnek nyilvánvalóan egyetemi diplomával kell zárulnia. Egyetemi diplomát viszont főiskola nem adhat /még akkor sem, ha szakmailag egyébként egyetemi szinten áll/. Tehát a tanárképző főiskolákat vagy tanárképző egyetemmé kell nyilvánítani, s ezáltal biztosítani számukra az egységes tanárképzésben belül az egyetemi diploma kiadásának jogát, vagy a tanárképző főiskolákat integrálni kell egy egyetembe. Egyöntetűen alkalmazható megoldás nem valószínű, hiszen az egyes tanárképzők regionális helyzete különböző. /A tanárképző egyetemmé való nyilvánítás egyébként nem jelenti a tudományos képzésben, ill. tudományos minősítésben való automatikus részvétel jogának megadását. A tanárképző főiskolák erre a feladatra egészükben nincsenek felkészülve, de egyes szakjaik akkreditálhatók volnának./

A tanárképző főiskolák szakmailag olyan széles spektrumot képviselnek, amilyent más intézménytípus nem, hisz az egyetemeken is oktatott tanárszakokon kívül a képzőművészet, a zene és a testnevelés területén is képeznek tanárokat.

3. A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola fejlesztési programja - fölmérve a regionális helyzetből fakadó lehetőségeket, igényeket és feladatokat, valamint a felsőoktatási intézményhálózat jellegét, továbbá az egységes tanárképzésből következő tennivalókat - az egyetemmé válás igényét és útját fogalmazza meg. Az elmúlt évek tartalmi és szervezeti fejlesztése mind ezt a célt szolgálja. Csak néhányat emelek ki ezek közül:

a./ idegennyelvi képzés fejlesztése /a hagyományos orosz, szlovén mellett angol, német, olasz, francia, horvát, 1993-tól latin/; egyetemekről "verbuvált" oktatók, számos lektor és külföldi vendégtanár alkalmazása; a programokat a TEMPUS pályázat keretében létrehozott EECALL Eastern European Centre for Computer Assisted Language Learning/ - központ szerencsésen egészíti ki:

b./ nem tanárszakos, kifejezetten egyetemi jellegű programok indítása /a hagyományos könyvtáros és művelődésszervező-képzésen kívül pl. szociológia és politológia, uralisztika/, a hazai és külföldi egyetemi szakemberek rendszeres bevonásával;

c./ ekvivalencia-tárgyalások megkezdése egyetemi társtanszékkel közös, egyetemi szintű képzés elindítása érdekében /pl. szociológia, magyar és finnugor nyelvészet, uralisztika, testnevelés/;

d./ új oktatási struktúra kialakítása, melynek lényege, hogy az első évben szaktól függetlenül minden hallgató heti 6 órában idegennyelvet, két órában számítástechnikát, két órában művelődéstörténetet tanul; a szakos képzésen belül bevezető stúdiumokat folytat, s az intenzív szakmai képzés - szűrés után - a második évben indul;

e./megkezdjük a jelenleg homogén struktúrát felváltó kari-intézeti szerkezetek kialakítását;

h./ 1992-ben a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetemmel, valamint a PANNON Agrár-egyetem Mosonmagyaróvári Karával együtt megalapítottuk a Nyugat-Magyarországi Egyetemi Szövetséget. A Szövetség célja sokprofilú regionális egyetem kiépítése, a szakmai erőforrások együttes, intenzív kihasználásával.

CSEH SÁNDOR, az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr, főigazgatója

Az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola jogelődjeiben 1778 óta képeztek különböző képzési szinteken tanítókat Győrött. Az intézményben 1975 óta a képzés főiskolai szinten folyik, ezáltal kielégíti túlnyomórészt a régió közoktatásának alsótagozatos pedagógusigényét.

Az intézmény alapfeladata a közoktatás elemi szintjére olyan tanítók képzése, akik a pedagógiai kultúrájukkal és szakmódszertani felkészültségükkel értelmiségi szerepre képesek, és hozzájárulnak a környezetük ilyen jellegű formálásához.

A képzés gyakorlat- és személyiségorientáltsága miatt specifikus, ezért az un. tömegoktatás sajátosságai, tömegoktatással elérhető célkitűzések e képzési formában nem alkalmazhatók. Ezért is alakult ki az óvó- és tanítóképzőknek az országot lefedő, kis vagy közepes nagyságú intézményekből álló hálózata, ami jelenleg 18 főiskolát foglal magában. A közoktatásban bekövetkező változások, a Nemzeti Alaptanterv új felfogása a tanítóképzés feladatrendszerében is változtatásokat igényel, de az elemi szint pedagógusképzése megőrizve évszázados értékeit, jelzett sajátosságait - a készülő felsőoktatási törvény szellemének megfelelően - főiskolai szinten lehet csak eredményes.

Ezen elvet vallva, az intézmény jövőjét tervezve, a főiskolai szintű képzés feladatrendszerének kell ill. szükséges megfelelni, kizárva azokat a kontraszelekczióra hajlamos terveket, amelyek ezt a képzést egy, a többfokozatú egyetemi képzés rendszerébe helyeznék át, illetve oldanák fel.

Intézményünkben 1990-ig kizárólag az általános iskolai tanítói szakon - szakkolégiumokkal bővítve - végezték tanulmányaikat a hallgatók nappali és levelező tagozaton. Az 1990/91-es tanévtől a társadalomban bekövetkező változásokkal összhangban tantervi reformot hajtottunk végre, amely szerint jelenleg is folyik a képzés 6 szemeszter időtartammal.

A tanterv a pedagógusjelölt személyiségének sokoldalú fejlesztésére irányul, és az önálló tanulás folyamatának irányítását tűzte ki célul átlag 25 órás heti terheléssel. A hallgatók tanulmányaik alatt fakultatívan szakkollégiumok és speciális kollégiumok széles skálájából választva bővíthetik, illetve mélyíthetik az alapképzés során szerzett ismereteiket.

A szakkolégiumi képzés testnevelés, ének-zene, vizuális nevelés, könyvtáros, közművelődési területekre terjed ki; ezek köre a társadalom és a hallgatóság igényeinek megfelelően bővíthet.

1990-től - figyelembevéve a közoktatás szakosító igényét - az idegennyelvoktató tanítóképzést kezdtük meg. Ez a képzés az általános iskolai tanítói felkészítést bővíti és a választott nyelvből 6-12 éves korosztály nevelői-oktatói feladataira irányul. A képzési idő 8 szemeszter.

1992 őszén a felvett hallgatók 55 %-a már e szakon kezdett, angol, német, olasz vagy francia nyelven. Az intézmény saját erejéből belső anyagi átcsoportosításokkal az idegennyelvi tanszék oktatóinak létszámát 4 főről 12 főre fejlesztette, ami kiegészül jelenleg 8 fő anyanyelvi lektorral és 5 fő külső óraadóval. A képzés iránt az érdeklődés jelentős, a felvételi kérelmet főiskolánkra benyújtók száma - az országos tendenciával ellentétben - nem csökkent. A nyelvoktató szakra felvételt nyert hallgatók lakóhelyük szerinti megoszlása a régió határait messze túllépi.

1991-től a tanítóképzéssel párhuzamosan a római katolikus, a református, az evangélikus vallásfelekezetek felsőoktatási intézményeivel együttműködve hitoktatói képzés is folyik. A hitoktatói képzésben résztvevők vallásoktatói diplomát kapnak a tanulmányaik végén. Jelenleg több mint 50 hallgató bővítette tanítói szakját e képzési formával. Az ének-zene tanszék gondozásában e tanévtől - jelenleg még szakkollégiumi szinten - kántori oklevél megszerzésére van lehetőségük hallgatóinknak.

Intézményünk - a tanítóképző főiskolák többségével összhangban - hazai hallgatók részére a levelező képzést beszűntette. Ugyanakkor 1992-től Szlovákiában, Rév-Komárom és Dunaszerdahely konzultációs központtal 106 hallgató levelező képzését kezdtük el általános iskolai tanítói szakon az odaírt magyar tanítóhiány enyhítése érdekében. A képzés havi egy alkalommal 2 nap időtartamú, és metodikája távoktatás irányultságú. A tanterve és tananyaga azonos a hazai nappali képzéssel azon különbséggel, hogy felkészítést kapnak a szlovák nyelv tanítására is. A képzésre jelentkezett hallgatók száma sokszorosan túlhaladta a beiskolázási keretszámot. E képzéssel felelősségünk tudatában szeretnénk hozzájárulni a határainkon túli magyarság identitástudatának erősítéséhez és fennmaradásához is.

A fentiekben túlmenően vállaljuk, hogy évente 10 magyar nemzetiségű hallgatót iskolázzunk be határainkon túli területekről nappali tagozatra. Jelenleg Erdélyből 10 nappali és 6 levelező, Szlovákiából 18 nappali hallgató tanul főiskolánkon.

Nagy figyelmet fordítunk a régió - Nyugat-Szovákiát is beleértve - pedagógusainak tovább- és diplomakiegészítő képzésére. Az idegennyelvoktató szakos kiegészítő képzésünk angol, illetve német nyelven folyik 105 hallgatóval.

A szervezett továbbképzésben résztvevők száma 60 fő. A "tanítók napja" havonkénti rendezvényein a főiskolán folyó kutatásokat, törekvéseket tárjuk fel a régióban működő érdekelt tanítók előtt.

Az elméleti képzéssel párhuzamosan folyik a hallgatók gyakorlati képzése. Rendelkezésünkre áll a 16 tanulócsoporthal, 400 tanulóval, 36 pedagógussal működő gyakorlóiskola. Mivel a megnövekedett igényeket ez már nem tudja kielégíteni, így Győr város további 5 iskolája vállalt még feladatokat a gyakorlati képzésben.

A ránk háruló képzést 66 oktatóval valósítjuk meg. Az egy oktatóra vetített hallgatói létszám - csak nappali tagozatot figyelembevéve - 9,2 fő, a teljes hallgatói létszámra vonatkoztatva 13,3 fő. E mutatók is alátámasztják azt, hogy az intézmény oktatói oldalról történő mennyiségi teljesítménye jónak minősíthető, további oktatói létszámcsökkentés vagy hallgatói létszámnövekedés nem érvényesíthető.

1990-től 1992 szeptemberéig a hallgatói létszám 552 főről 610 főre növekedett. Mivel 1990-ben is az idézett mutató magas értékével rendelkezünk, indokolja azt, hogy jelentős létszámnövekedést nem vállalhattunk fel. Ugyanakkor természetes létszámnövekedés történik 1993-ban az idegennyelvoktató képzés 4. évfolyamának felfutásával, ami egyben további státuszigényeket is vonz maga után.

A képzés szakmai, metodikai feladatainak megvalósítása 8 tanszéken történik, ahol tárgyak vagy tantárgycsoportok oktatását végzik. A tanszékeken folyó kutatási tevékenység főként metodikai, módszertani területekre irányul, valamint a hallgatók tudományos diákköri munkájának segítésére.

Az intézményben a magyarságkutatással foglalkozó team tevékenysége több tanszéket is összekapcsol, sőt külföldi kutatókkal is együttműködik.

Örvendetes - a külföldi lektorok jelenlétének, hatásának is tulajdonítható -, hogy jelentősen növekszik az idegen nyelvet tanuló, beszélő oktatók száma.

A "szűkebb" régióban intézményünk az egyetlen humán jelleggel bíró főiskola, ezért is tartja feladatának, hogy számottevő, kezdeményező szerepet töltsön be Győr kulturális és tudományos életében. Oktatóink, hallgatóink gyakran vállalják azt a szakmai, közéleti, értelmiségi szerepkört, amellyel a város és régió felé kitérülhetnek.

Az intézmény kapcsolatrendszere mind hazai, mind nemzetközi vonatkozásban jelentősen fejlődött, bővült. Jelenleg jól működő kapcsolatokkal rendelkezünk Ausztriában, Németországban, Nagy-Britanniában, Kanadában, Olaszországban, Franciaországban, Szlovákiában, Romániában. Az idegennyelvoktató szakos képzés részeként szeretnénk biztosítani szakmai gyakorlat lehetőségét anyanyelvi környezetben. Ez a német nyelvszakosok esetében sikerült már, míg az angol, olasz, francia kapcsolataink kezdeti stádiumban vannak.

Az intézmény infrastruktúrális felszereltsége a feladatrendszer tekintve kielégítő.

Több mint 50 ezer kötetes, főként pedagógia jellegű könyv- és médiatár áll rendelkezésre, melyet az idegennyelvi tanszék könyvtára egészíti ki szinte teljes egészében külföldről beszerzett anyagokkal.

Az oktatást modern oktatástechnikai eszközök segítik, különös tekintettel a számítógépes munkahelyekre. Rendelkezünk egy korszerű sportcsarnokkal is.

Ugyanakkor a kollégiumi férőhelyek száma az intézmény létszámához, a hallgatói igényekhez képest alacsony. Várhatóan a közeli hónapokban minőségi ingatlancerével a jelenlegi 200 férőhely 380-ra bővül.

Az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola támogatja Győrött a Főiskolai Szövetség megalakulását; amelyben az intézmény megőrizné autonómiáját, ugyanakkor szeretné a meglévő kapacitást és erőket hatékonyabban működtetni. E szervezeti keretben történne a négy győri felsőoktatási intézmény együttműködése, de intézményünk a regionális együttműködésre is partnerként vállalkozna.

A kezdeti lépéseink sikeresek voltak, közös fellépésünk FEFA- pályázatai eredménnyel jártak. A kialakuló tanszéki együttműködések a Széchenyi István Főiskolával a párhuzamos képzés és áthallgatás lehetőségét teremthetik meg /könyvtár, informatika stb./.

A Hittudományi Főiskolával a realizálódó kapcsolatok az intézményünkben megvalósuló hittudatói képzésben, a Hittudományi Főiskola hallgatóinak intézményünkben biztosított nyelvi képzésében, gyakorlóiskolánk részükre gyakorlólóhelyként történő biztosításában nyilvánulnak meg. A szövetség keretein belül az oktatók terhelése, a létesítmények kihasználtsága, az oktatást kiszolgáló személyzet hatékonysága javítható.

Intézményünk bekapcsolódik a Széchenyi István Főiskola koordinálásával alakuló távoktatási centrumba. Bár az óvó- és tanítóképzés célrendszerében nem a távoktatás az ideális de a szlovákiai képzésnél látjuk az alkalmazás lehetőségét. Az elkövetkező időszakban az idegenny-

nyelvoktató szakon évfolyamonként 60-70 %-os hallgatói létszámot tervezünk 4 éves képzési idővel. Míg az összlétszám 30-40 %-a általános tanítói szakon 3 éves képzésben részesül. 1994/95-re a hallgatói létszám nappali tagozaton 750-800 fő körül várható.

A tanszabadság elvének realizálása lenne, ha a létrejövő szövetségen belül a párhuzamos képzés, ill. az áthallgatás lehetőségei adottá válnának.

A közoktatás változó tendenciáit segítve, tervezzük egy-egy adott tárgyból az oktatási-nevelési feladatokat 6. osztályig ellátó szakos tanítók felkészítését.

Tovább bővítjük az egyházakkal az együttműködést a kántorképzés főiskolai szintre való emelésével.

A posztgraduális képzés további kiterjesztését a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel összhangban tervezzük.

A régióban megfogalmazódó közművelődési feladatok ellátására főiskolai szintű, ill. postsecondary képzés keretében is vállalkozunk.

Továbbra is vállaljuk, ill. bővítjük a Szlovákiában élő tanítói pályát választó magyar anyanyelvű fiatalok képzését, ill. a pályán lévők továbbképzését.

Keressük annak a lehetőségét, hogy az alapszakkal párhuzamosan hallgatóink a pedagógus pályával érintkező vagy ahhoz közelálló szakterületeken olyan fakultatív képzésben részesüljenek, mely növelné elhelyezkedési esélyüket.

Nagymértékben fejlesztjük a létrejövő szövetség tagjaival összhangban az információs infrastruktúra kiépítését, nagy figyelmet fordítva a kompatibilis könyvtári alrendszerek megvalósítására.

Tervezzük az oktatási folyamatot biztosító, nem oktatói munkakörben dolgozók munkakörének átszervezését a hatékonyság érdekében.

Az idegennyelvoktató szak felfutása és az idegennyelvi centrum /média- és könyvtár/ teljes kiépítése szükségessé teszi a potenciálisan megvalósítható tetőtéri rész beépítését, az oktatásba történő bekapcsolását.

Tisztában vagyunk azzal, hogy célkitűzéseink megvalósítását számos tényező határozza meg, illetve befolyásolja. Mindenekelőtt a teljes oktatási rendszer - köz- és felsőoktatás - törvényi szabályozása az ebből fakadó szakmai, strukturális feladatok, illetve gazdasági feltételek. Az ország anyagi teherbíró képessége és a társadalom értékrendjének alakulása, melyek között eldől, hogy az oktatás valóban kiemelt stratégiai ágazattá válhat-e?

BAKÓ GYÖNGYI, a Beneked Elek Óvóképző Főiskola, Sopron, főigazgatója

Hazánkban három főiskola képez fő profillal óvodapedagógusokat: a szarvasi, a hajdúböszörményi és a soproni, azaz a Dunántúl ezen a képzési területen is hátrányban van.

Főiskolánk 1959-től lát el óvodapedagógus-képzési feladatokat. Induláskor a képzés középfokon, hároméves időtartammal folyt: érettségit nem adott. Ezt követte az érettségire alapozott kétéves - ugyancsak intézeti szintű - képzés, majd a győri Apáczai Csere János Tanítóképzőhöz való csatlós, aztán az újbóli önállósodás és a főiskolává válás.

Az elmondottakból következően is megállapítható, hogy az intézménynek felsőoktatási hagyományai nincsenek. Kapcsolatrendszere elsősorban a régió pedagógiai intézeteivel és óvodáival épült ki, a továbbképzési feladatok révén azonban úgyszólván az ország minden részében megfordulnak oktatóink. Jelen tanévtől a határainkon túl élő magyar óvónők levelező képzését vállaltuk. Észak-Komáromba rendszeresen kiutazunk, Szlovéniából Sopronba járnak februártól a továbbtanuló óvónők. Szakmai továbbképzést Erdélyben és Szlovákiában tartanak oktatóink.

A főiskola jelenlegi és jövőbeni funkciói a következőképpen modellezhetőek.

Továbbképzések szakosító tanfolyamok

óvóképzés /3 év/	horvát és német nemzetiségi óvóképzés	szociálpedagógus képzés /4 év/
kutató, óvodai programfejlesztő, továbbképzési bázis		Új képzési profil olyan szakemberek képzésére akik a különböző speciális gyermekintézményekben folyó nevelőmunkára alkalmasak
alapképzés		

A főiskola kapcsolatai:

Németh László Középeurópai Népi Akadémia /
a főiskolán belül működik, abból "nőtt ki" /
Erdészeti és Faipari Egyetem /tervezünk
oktatócserét, áthallgatást/

önkormányzat

pedagógiai intézetek

óvodák

főiskolák, egyetemek

Főiskolánk egyik erőssége a művészeti /zene, képzőművészet/nevelés; tanáraink egyben Sopron város neves - rendszeresen kiállító és koncertező - művészei is.

A szociálpedagógus-szak bevezetése több szempontból fontos számunkra:

- a négyéves képzési idő - az intézmény főiskolai létét erősíti,
- a hallgatók elhelyezkedési esélyeit növeli,

- kielégíti a régió speciális pedagógiai igényeit,
- kutatási, megújulási lehetőséget nyújt az oktatók egy részének.

Német nemzetiségi óvóképzés már több mint két évtizede folyik főiskolánkon. 1992-ben indítottunk egy horvát nemzetiségi csoportot. Mindez ugyancsak igényli kapcsolataink szélesítését. Jelenleg Németországban, Ausztriában vannak testvérkapcsolataink, most van kiépülőben Zágrábbal az együttműködés.

Az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja visszaigényli - funkcióval együtt — főiskolánkat. Megállapodásunk értelmében erre 1998 után kerül sor.

GÁRDAI ZOLTÁN , a Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom, főigazgatója

Az egykori érseki tanítóképző főiskola alapítója Csernoch János volt. 1928-29-ben indult meg itt az oktatás Klebelsberg Kunónak, a magyar közoktatás egyik legjelentősebb miniszterének támogatásával.

Napjainkban - 1992. augusztus óta - folynak az előkészületek, hogy a zsámbéki és a debreceni főiskolával együtt az esztergomit is visszavehesse az egyház az 1993/94-es tanévtől kezdve.

A tárgyalások eddig zökkenőmentesen zajlottak, bár a vélemények megoszlanak. Ma van olyan, aki vissza akarja hozni ugyanazt, ami régen volt, másnak az az érdeke, hogy semmi se változzon - de itt nem térhet vissza az 1945 előtti állapot, hiszen egészen új helyzetben vagyunk, amelyben újfajta állami és egyházi viselkedés kell.

Jelenleg csak a terveket tudom ismertetni, mert a végső döntés még várat magára. Nemrégiben fejeződtek be azok az egyeztető tárgyalások, amelyeken az átadásra vonatkozó szerződések tervezetei készültek el. A Minisztériumban három területen folyik az előkészítő munka: a jogi- oktatási, az ingatlanátadási és a finanszírozási bizottságban. Az alapelv az, hogy az intézmény egyházi tulajdonba kerül, és a tanítóképzést - mint funkciót - megtartja.

Ez azt jelenti, hogy változatlan feltételekkel folyik tovább az oktatás. Az egyház nem igényli, hogy olyan éles váltás legyen, amely személyi vagy tárgyi kérdéseket érintene. A legtöbb baj a közvéleményben élő félreértésből adódik, mert az iskolákat három kategóriába sorolják: van egyházi, állami és magániskola. Ennek a megoldásnak, amit mi választottunk, eszerint még neve sincs. Mi ezután is ugyanazt az állam által definiált feladatot látjuk el, amit eddig. A különbség csak annyi, hogy az egyház a hivatásánál fogva felajánlja segítségét az oktatásban azért, hogy az országban katolikus szellemiségű tanítókat is képezzenek. A lényeg tehát nem a tulajdonjog, hanem a paletta színesítése a nevelés érdekében. Lényeges tartalmi változások nem lesznek, a tudományos képzés színvonalát pedig az állam fogja ellenőrizni.

Azt a kérdést, hogy mitől lesz az oktatás katolikus szellemű, állami és egyházi részről egyaránt firtatják. Nem úgy kell elképzelni, hogy az átvétel pillanatában egyszeriben átlénygülnék még a falak is. Ez olyan folyamat, amelynek több szakasza van. Az első az, hogy az intézmény egyházi tulajdonba kerül. A második az, hogy a főigazgató munkaadója az egyház lesz. A főiskola azonban teljes autonómiát élvez. A főigazgató felel az egyház szellemiségeért, de ő vállal garanciát azért, hogy az iskola megfeleljen a minisztérium elvárásainak, hiszen mi ugyanolyan értékű diplomát adunk, mint bármely más főiskola. S mert katolikus pedagógusok

kat képezünk, ezért új tárgyak kapcsolódnak a régiekhez. Beléphetnek új szakok is, mint például a hitoktató szak, amelyhez az egyház biztosítja a feltételeket.

A főiskola működése - az egyház által jóváhagyott - Szervezeti és Működési Szabályzat alapján fog autonóm történni.

Személyi kérdésekkel kapcsolatban elmondhatom, hogy a tanári állásokra pályázatot hirdetünk. Ha egyházi személy is jelentkezik, ő ugyanolyan eséllyel vesz részt, mint mások. Alkalmazásáról a főiskola tanácsa dönt, amelyben természetesen az egyház képviselője is jelen van. Arra kértem az egyházat, hogy a színvonal érdekében adjanak lehetőséget egyházi személyeknek a pályázat benyújtására, hiszen egy-egy Rómában vagy a világ más neves városában tanult paptanár sokat lendíthet a hazai oktatáson. Hiszem, hogy ettől is lesz nyitott és európai egy intézet.

A jelenleg nálunk oktató kollégáktól annyit kérünk, hogy fogadják el a római katolikus vallás szellemiségét, legalább annyira, hogy ne forduljanak vele szembe. Mindenki számára teljesen triviális, hogy nem éppen itt kell tanítania egy olyan embernek, aki képtelen elfogadni a másságot, tiszteletben tartani a vallásosságot.

Mióta vezető vagyok, azóta munkatársaimmal együtt igyekeztünk minden forintot a helyére tenni. Ezt az itt dolgozók hamarosan anyagilag is érezkelhették a jutalmakban és a növekvő fizetésekben. Nyertünk a FEFA-pályázaton, úgynevezett UNIX számítógépes rendszerbe szervezzük a főiskolát, mint központot, a Hittudományi Főiskolát, a Bibliotékát, a Városi Könyvtárat és Levéltárat, s még néhány intézményt.

A következő négy évben párhuzamosan működik az állami, illetve az egyházi tanítóképzés. Semmilyen hátrányt nem szenved az, aki egyik vagy másik formában tanul. Idén azonban, gondolom, többségében már azok választják az esztergomi főiskolát, akik katolikus szellemben kívánják a tanulmányaikat folytatni. De bizonyára lesznek, akik azért jönnek ide, mert a környéken laknak, vagy mert itt magasabb színvonalú képzést remélnek, mint másutt.

Végezetül elmondom, hogy a legfontosabb szempont a felkészültség. Aki nem teljesíti a követelményeket, nem számíthat semmiféle "hátszélre". Ez csak kontraszelektiót szülne, amiről tudjuk, hová vezet. Az egyház éppen abban próbál segíteni, hogy az emberek végre becsüljék a másik meggyőződését. Valamilyen emberi tisztesség megteremtése a cél - pártoktól, jobb- meg baloldaltól függetlenül.

BENCZE LÓRÁNT, a nyelvtudomány kandidátusa, a Zsámbéki Tanítóképző Főiskola főigazgatója

A félreértések elkerülése végett ki kell hangsúlyoznom, hogy mindaz a jövőendő változás, amelyről szólok, terv, nem tény.

A Zsámbéki Tanító /-és Óvó/ képző Főiskolát 1993. szeptemberétől várhatóan ismét a Magyar Római Katolikus Egyház működteti. Az ingatlanok tulajdonjogát a Keresztes Nővérek Rendje igényelte vissza, a funkciót pedig a Székesfehérvári Egyházmegye. Amikor e század közepén ezt a főiskolát az egyháztól elvették, minden tanárt eltávolított és deportált az idegen ország által irányított törvénytelen hatalom. Most a visszaadás az 1991/XXXII. törvény alapján történik, és az egyház egyetlen jelenlegi tanárt sem óhajt eltávolítani. Mint a főiskola tanárainak és hallgatóinak küldöttgyűlése által nagy többséggel jelölt, és az állam által 1993. augusztusában kinevezett új főigazgatónak az a feladatom, hogy a visszaadást a főiskolán lehetőleg zökkenésmentesen megszervezzem, hogy miközben egy jogsérelem orvosoltatik, új

jogsérelem ne történjék. Az egyházmegye vezetője, dr. Takács Nándor OCD megyéspüspök úr tudomásomra hozta, hogy olyam működőképes, színvonalas főiskolát kíván fenntartani, amelynek a verete, szellemisége katolikus. A tanároktól tehát elsősorban megfelelő szaktudást vár, és legalább annyit, hogy a tanítás folyamán ne lépjenek föl a katolikus egyház ellen. A főiskola továbbra is az országos követelményeknek megfelelő oktatást folytat majd, államilag elismert diplomát ad a jövőben is. A jelenlegi hallgatók aszerint a követelményrendszer szerint folytathatják és fejezhetik be tanulmányaikat, amely beléptükkor érvényben volt. Az a végzős hallgató például, aki nem akar diplomájába katolikus főiskolai pecsétet vagy katolikus tanítóképző feliratot, annak lehetősége lesz állami pecsétet és "katolikus" jelző nélküli diplomát szerezni. A főiskola 1993. évi felvételi rendje lényegében nem változik. Ugyanakkor úgy lesz meghirdetve, hogy elsősorban katolikusok jelentkezését várja, de nyitva marad a protestánsok előtt is, és mindenki előtt, aki a keresztyény alapelveket elfogadja. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a főiskola lényegében ugyanazokat az államilag rábizott feladatokat látja el mint eddig, és ugyanúgy csaknem mindenkinek. Sőt bővülnek a lehetőségek, mert 1993. novemberében a főiskola megalapította Dráma- és Filmpedagógiai Tanszékét, s valószínűleg lesz teológiai és egyházzenei tanszék is, mégpedig hitoktatók, úgynevezett lelkipásztori asszisztensek és gyakorlati egyházzenészek képzésére. A jelenlegi művészeti tanszék személyi összetétele ez utóbbit egyetlen szakember /orgonatanár/ felvételével már lehetővé teszi. Minden téren a meglévő értékekre építve szeretnénk továbblépni.

A főiskolán elkezdődött már 3+1 éves képzés keretében az angol és a német szakos tanítók képzése. Ezt szeretnénk kibővíteni a fentebb jelzett szakokkal. Nem tanárokat akarunk képezni a jövőben sem, hanem lehetőleg olyan általános tanítókat, akiknek legalább egy speciális szakjuk is van. Azért speciális szakot említettem, mert amit ezeken a szakokon tanítanak, más, mint amit a tanárképző főiskolákon vagy egyetemeken tanítanak, hiszen a 6-10, illetőleg a 4-12 éves korosztály tanítására készítik föl a hallgatókat. Egyetemi bölcsészettudományi karokon az irodalomtörténeti képzés nemigen foglalkozik például a gyermekirodalommal. Ehhez hasonlóan nagyobb nyomatékkal folyik majd a vallásos szépirodalom tanítása a katolikus főiskolán.

A katolikus főiskolán nyújtott egyházi szakokkal is előreláthatólag nagyobb elhelyezkedési lehetősége nyílik a végzett tanítónak, és jobb keresettel, hiszen egyre több faluban nincs pap, s a nem papszenteléshez kötött lelkipásztori teendőket / igehirdetés, keresztelés stb./ a tanítóság mellett elláthatja.

Ezzel kapcsolatos, hogy az egyetemekkel ellentétben a főiskolán elsősorban alkalmazott kutatásokat akarunk folytatni, nem alapkutatásokat, kivéve például az említett két témát. Ha csak a saját szakterületemre, a nyelvészetre vagy egyáltalán a humán tudományokra gondolok, katasztrofális az egyetemi és az akadémiai kutatóknak, még az elitjének is, a teológiai, az egyháztörténeti, középkori egyházjogi stb. képzetlensége.

A fentiekből az is következik, hogy a főiskola továbbra is együtt tud és akar működni a magyar főiskolák és egyetemek különféle országos és regionális szerveződéseivel, de nyilván szorosabbra fogja fűzni kapcsolatait a keresztyén // főiskolákkal, leginkább pedig a majdani katolikus esztergomi főiskolával és a szintén alakulóban lévő Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel. A Keresztes Nővérek svájci anyaházának is van főiskolája, tehát kézenfekvő, hogy a katolikus főiskola megpróbálja például a német szakos hallgatók rész képzését Svájcban megoldani. Mindezek miatt reméljük, ha a zsámbéki főiskolát valaha is hátrányok érik, nem azért érik, mert katolikus lesz, hanem pusztán azért, mert azt tapasztaltam, hogy élet-halál harc kezdődött a magyar egyetemek és főiskolák között, s az eszközökben sem válogatnak.

A főiskola ingó- és ingatlan vagyonának tervezett átadási határideje 1993. július 1. A külföldre szerződéstervezetek elkészítésének határideje 1993. január 15. Ezekre a tervezeteken három vegyesbizottság dolgozik az érintett egyházmegye, a főiskola és a Művelődési és Köznevelési Minisztérium szakembereinek közreműködésével, a minisztérium vezetésével. Problémát jelentenek olyan ingatlanok, amelyekre a korábbi törvénynevelés korszakában ma már jogilag kibogozhatatlan csomókat kötöttek. Ezeket meg kell kísérelni fájdalommentesen elvágni, és a jogi abszurdumokat ismét jogi keretekbe terelni.

Miután a közalkalmazotti törvény jelenlegi állapotában nem terjed ki majd a katolikus főiskola munkavállalóira, a megfelelő törvénymódosításig a kötetendő szerződésbe bele kell építeni a törvény szövegét.

Mivel pedig a főiskola nem zárul be azzal, hogy katolikus lesz, sőt lehetőségeiben szélesebbre nyitja kapuit, az állami képzési követelményrendszer és vele együtt az állami felügyelet is megmarad, a korábbi állami támogatásban részesül, kivéve az egyházi szakokat. Ezek fejlesztése az egyházat terheli anyagilag.

Végül is a felsorolt tervek azt mutatják, hogy a magyarországi felsőoktatás gazdagodik a katolikus egyház működtette zsámbéki főiskolával. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy "A magyar felsőoktatás fejlesztése 2000-ig" című írás figyelmes olvasásából egyértelmű, hogy a zsámbéki főiskola megszüntetését ajánlotta a kormánynak ez a dokumentum, akkor a katolikus egyház a visszavétellel mentőövet dobott a főiskolának, és ajándékot adott a magyar felsőoktatásnak.

ROCKENBAUER LAJOS, a Kodolányi János Nyelvtanárképző Főiskola, Székesfehérvár, főigazgatója

Tisztelettel köszönöm a meghívást, őszinte örömmel fogadtam a lehetőséget főiskolánk első regionális bemutatkozására.

A Kodolányi János Főiskola április 30-án alakult meg, a törvény által előírt minősítő államigazgatási eljárás legvégső döntési fórumának, a Magyar Köztársaság Kormányának engedélyével, ami egyben a főiskola állami elismertségét jelentette.

Angol és német egyszakos nyelvtanárokat képezünk ez év szeptemberétől.

A képzés programja igazodik a jelenlegi felsőoktatási rendszerhez, de emellett számos plusz lehetőséget biztosítunk hallgatóinknak fakultációs rendszerben.

Intézményünk tanári karának megszervezésekor két szempontot vettünk figyelembe: az első, hogy a főiskola minél hamarabb fehérvári kötődésű, főállásban foglalkoztatott fiatal munkatársakkal rendelkezzen. A másik, hogy iskolánk szakmai tekintélyét megalapozó, külföldön is elismert szakembereket nyerjünk meg. Az ELTE-BTK-val, valamint az OKI-val kialakított együttműködésünk nyomán ez az elképzelésünk is valóra vált. A Kodolányi János Főiskola továbbra is megőrzi nyitottságát vendégtanárok fogadására.

Főiskolánk nem csak az ország felsőoktatásban résztvevő hallgatói létszám növekedéséhez járult hozzá megalakulásával, hanem oktatói státuszokat teremtett meg, igényt támasztva a fiatal főiskolai oktatók tudományos minősítésére is. Tehát csak virtuálisan jelenik meg a meglévő szakmai kapacitás leterhelése.

Fejlesztési terveinkben a tanárképzés bővítése más nyelvekkel, valamint a közgazdasági és kommunikációs szakirány szerepel.

Iskolánk együttműködésre törekszik a szűkebb és a tágabb régió felsőoktatási intézményeivel is. Ezt példázza az Alba Regia Felsőoktatási Szövetség megalakulása is, amelyben 3 állami, 2 alapítványi fenntartású intézmény koordinálja tevékenységét.

Intézményünk anyagilag megalapozott, Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata a főiskola finanszírozásában végső anyagi felelősséget vállalt. Alapítványi felajánlásokat székesfehérvári vállalatoktól a főiskola elfogad, de a hallgatók szülei nem járulhatnak hozzá az alapítványhoz a tandíjon felül. Ezáltal kizártuk a diploma megvásárlásának lehetőségét.

Szakmai hitvallásunk:

Megadatott a lehetőség arra, hogy az ELTE révén egyetemi szintű képzésben részesítsük főiskolai hallgatóinkat és e szakmai színvonalból a távolabbi jövőben sem vagyunk hajlandók engedni.

KANDIKÓ JÓZSEF, a közgazdaságtudomány kandidátusa, a Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, Tatabánya, főigazgatója

A Modern Üzleti Tudományok Főiskolája 1992. szeptemberében kezdte meg a képzést, amely négy évig tart. Az oktatási engedélyt, az állami akkreditációt a főiskola a budapesti Külkereskedelmi Főiskola tantervének módosított változata alapján szerezte meg, s az első évfolyam oktatás ennek alapján folyik. Mégis már most górcső alá kell vennünk e tantervet, s komoly figyelmet és erőt kell fordítanunk a tanterv végleges formájának kialakítására.

A tanterv fejlesztésénél kiinduló megközelítésünk csak a korszerű marketing szemlélet lehet, vagyis azt kell vizsgálnunk, hogy várhatóan milyen igények merülnek majd fel az 1996-ban /illetve után végző/ hallgatóinkkal szemben. Egy vállalkozási szemléletű főiskola, amelynek részben a hallgatók tandíjaiból, még nagyobbrészt a potenciális munkaadók /a vállalkozások/ alapítványaiból, adományaiból kell fenntartania és fejlesztenie magát, csak akkor számíthat e forrásokra, ha a lehető legjobban kielégíti ezek igényeit.

A tantervfejlesztés irányvonalainak meghatározásához ezért egy jövőképből kell kiindulnunk, amely világosan körvonalazza a jövő menedzsereinek képzésével szemben támasztott követelményeket. Fel kell vázolnunk tehát azt, hogy mit kell tudnia, mire kell felkészülnie annak a fiatalembernek, aki a kilencvenes évek végén kezdi önálló életét, s akinek a XXI. század első harmadában meghatározó szerepe lesz Magyarország jövőjének alakításában?...

Mi úgy gondoljuk, hogy egy - a Modern Üzleti Tudományok Főiskoláján - végzett hallgatónak a következő felkészültséggel, ismeretekkel, illetve képességekkel kell rendelkeznie:

1. Tájékozódnia kell a világ- és a belgazdasági eseményekben, tendenciákban!

Alapismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság fejlődési irányairól, a gazdasági térségek fejlődésének sajátos mozgatórugóiról és trendjeiről! Ismernie kell a Magyar Köztársaság formális és informális kapcsolatait a fontosabb gazdasági szervezetekkel és szerveződésekkel! Gazdaságpolitikai tájékozottsága révén tudnia kell prognosztizálni az elkövetkező 2-3 év várható fejlődését! Le kell tudni fordítani a gazdaságpolitikai környezet és döntések hatását a vállalatra, vállalkozásra, annak piaci lehetőségeire!

2. Fel kell ismernie és meg kell értenie a közgazdasági törvényeket és összefüggéseket!

A vállalat, vállalkozás lehetőségeit és sikerét döntő mértékben meghatározzák az általános és specifikus közgazdasági, különös hangsúllyal a piaci törvények. Ezek felismerése és a hozzájuk való alkalmazkodás, a törvényszerűségek által jelentkező lehetőségek kihasználása a gazdasági vezető legfontosabb feladata. A gyorsan változó világban a tartós összefüggések ismerete csak a hátteret biztosíthatja: nagy szükség van a rugalmas alkalmazkodás készségének kifejlesztésére, s ezzel párhuzamosan a kockázatvállalási magatartás kialakítására, a kockázat mértékének megbecsülésére.

3. Tudnia kell létrehozni, megszervezni egy üzleti vállalkozást!

Ismernie kell a vállalkozások indításának feltételeit, s azok megteremtésének lehetőségeit! A jogi, piaci, pénzügyi és technológiai feltételek előteremtése és összehangolása a vállalatgazdaságtani ismeretek elsajátítását, és alkalmazási képességét feltételezi /különös tekintettel a szervezési és tervezési feladatokra/. A vállalkozások indítása stratégiai előrelátást és kooperációs készséget, tehát kapcsolatteremtési és kommunikációs felkészültséget is igényel.

4. Tudjon piaci tervet készíteni !

A vállalkozás sikere nagy mértékben múlik azon, hogy piaciilag mennyire voltak előkészítettek a döntések. A kereslet meghatározó szerepe már a magyar belföldi piacon is erőteljesen érvényesül, nem is beszélve a világpiaci versenyről. A piaci tervezés nem csak a vállalkozás indításakor fontos, hanem minden évben, illetve minden jelentősebb piaci döntés előtt szükség-szerű végiggondolni a döntés megalapozottságát és várható hatását! Ehhez a piackutató módszerek ismerete és magabiztos használata elengedhetetlen, és széleskörű gyakorlati ismeretekkel kell rendelkezni a marketingprogramok - a piacszervezési stratégiák - kidolgozásában, végrehajtásának irányításában és ellenőrzésében.

5. Tudjon pénzügyi tervet készíteni !

A gazdasági élet minden döntését a pénz motiválja: pénzt kell csinálni és az pénzbe kerül. A menedzser legfontosabb feladata, hogy amit csinál, az több pénzt hozzon, mint amibe az kerül. Ehhez tudnia kell, hogy a befektetéshez honnan, milyen körülmények között, milyen feltételekkel tud pénzt szerezni /hitelforrások és feltételei/; ki kell számítani, hogy a gazdálkodás egyes fázisai mibe kerülnek /költségek/; tudnia kell, hogy mennyiért realizálható a létrehozott termék, szolgáltatás /árbevétel/; milyen ütemezésben merülnek fel a költségek és folynak be a bevételek /cash-flow/; hogyan lehet folyamatosan finanszírozni a gazdasági folyamatot, milyen pénzügyi alapjai vannak a gazdasági döntéseknek?!

6. Tudja biztosítani a szabályszerű gazdálkodás feltételeit!

A gazdasági feltételrendszert széleskörű és gyakran változó jogszabályok határozzák meg, és csak azok betartásával lehet arra számítani, hogy a gazdaság egészében egységes, kiszámítható játékszabályok érvényesülnek. A vezetőnek ezért ismernie kell a vonatkozó jogszabályokat, képesnek kell lennie azok értelmezésére és a saját vállalkozás szempontjainak megfelelő alkalmazására! A gazdasági partnerekkel való együttműködés jogi és etikai normáinak betartása a vállalkozásnak nemcsak érdeke, hanem jogi kötelessége is! A társadalmi köte-

lezettségekben való szerepvállalást az adójogszabályok írják elő, a szabályszerű gazdálkodás és elszámolás kötelezettségei a számviteli törvényben és egyéb előírásokban vannak rögzítve. A vállalkozó személyes érdeke és a vezető egyszemélyi felelőssége a hatályos rendelkezések betartása és betartatása.

7. Biztosítania kell a hatékony gazdálkodást!

A vezető feladata, hogy a vállalkozás folytatásához szükséges feltételek /anyag, energia, munkaerő, stb./ biztosítsa, ezeket a forrásokat a lehető leghatékonyabban működtesse. Ezért elengedhetetlen, hogy a legfontosabb szervezési és vezetési ismereteket a menedzser ne csak elméletileg ismerje, hanem azokat alkalmazni is tudja, valamint képes legyen az új módszerek adaptálására! Jó képességekkel kell rendelkeznie munkatársai kiválasztásához, a munka megszervezéséhez és a dolgozók motiválásához! Az ellenőrzés, a beszámoltatás igénye és a beszámolás készsége a vezető fontos személyiségi jellemzője.

8. Jó üzleteket tudjon kötni!

A vállalkozás célja az általa előállított termékek, szolgáltatások nyereséges értékesítése. A menedzsernek ezért képesnek kell lennie arra, hogy ajánlatát a megfelelő helyen és formában bemutassa, érveljen mellette és a lehető legjobb árat érje el! Ehhez ismernie kell az üzleti kommunikáció alkalmazható formáit /rekám, PR, kiállítás, stb./, fejlett kommunikációs készséggel és magabiztos nyelvismerettel kell rendelkeznie, járatosnak kell lennie a sikeres tárgyalási technikákban! Ezekre az ismeretekre a vezetőnek akkor is szüksége van, ha az értékesítési szakemberek feladatait ő csak meghatározza és ellenőrzi!

9. Ismerje választott szakterületének sajátosságait!

A gazdaság sokrétűsége következtében a vállalkozások is a legkülönbözőbb szakterületeken jönnek létre és működnek. Az egyes szakterületek /pl. ipari termelés, kereskedelem, idegenforgalom, agrárgazdálkodás, lakossági szolgáltatás, stb./ sokféle specifikus vonással rendelkeznek, mind a piaci, mind a gazdálkodási, mind a szabályozási kérdések vonatkozásában. A végzős hallgatónak átfogó ismeretekkel kell rendelkeznie arról a szakterületről, ahol - valószínűség szerint - pályáját elkezdi! Emellett tudnia kell, hogy hogyan készítse fel magát, ha szakterületet vált!

10. Ismerje és vállalja fel az értelmiségi foglalkozásúakra háruló társadalomformáló szerepet és felelősséget!

A gazdasági értelmiség szerepe és felelőssége a társadalom fejlődésében, a kítésében mindinkább nő. Ezért fontos a menedzserek szociológiai tájékozottsága és szociális érzékenysége. Az ökológiai kérdések már napjainkban is az emberiséget komolyan foglalkoztató problémák, a kommunikáció egyre meghatározóbb gazdasági és társadalmi szervezőerő. A jövő vállalkozójának és gazdasági vezetőjének - mint a társadalom élvonalában álló személynek, mint véleményformáló személyiségnek, mint a polgárosodó társadalom húzó figurájának - az eddigieknél sokkal komolyabb társadalmi felelősséget kell vállalnia a társadalom, a közélet alakításában és a természeti környezet megőrzésében!

mellett - ugyancsak helyesen kell reagálnunk ahhoz, hogy céljainkat megvalósítsuk és a követelményeknek megfeleljünk. Ezek közül talán a legfontosabb az, hogy négy ellentét-párban kell megtalálnunk a helyes arányokat:

Milyen szemléletű legyen tehát a képzés?

1. **globális** vagy **lokális**
2. **generalista** vagy **specialista**
3. **elméleti** vagy **gyakorlati**
4. **ismeretközlő** vagy **készségfejlesztő**

A fenti alternatívák között nem lehet, s nem is szabad egyértelműen döntenie. Arányokta kell találni! Helyes arányokat! Amelyek a piaci igényeknek és a versenynek a legjobban megfelelnek.

ad 1/ A főiskolai képzésben tudomásul kell venni, hogy a magyar gazdaság az európai gazdaságba integrálódik be. Akár rövid időn belül sikerül csatlakozásunk az Európai Közösségbe, akár elhúzódik ez, a magyar vállalatok, vállalkozások az európai piacon mérettetnek meg. Erre kell felkészíteni a jövődő vállalkozókat, vezetőket. Ismerniük, tájékozódniuk kell az európai jogszabályokban, feltételekben. Nem hanyagolható el a - lehet, hogy jelenleg kissé leértékelődött - kelet-európai hídfő szerep sem.

Emellett természetesen a helyi erőforrások leghatékonyabb hasznosítását kell megtalálniuk. A helyi közösségekben játszanak véleményformáló, sok esetben meghatározó szerepet majd. A jövő menedzsereinek a fejlett világba vezető út hadvezéreinek, útmutatóinak kell lenniük!

ad 2/ A jól megalapozott általános gazdasági és menedzszeri képzettség mellett a főiskolának széleskörű lehetőséget kell biztosítani ahhoz, hogy az érdeklődési területnek, illetve a piaci követelményeknek megfelelő specifikus ismereteket is magas szinten szerezhessék meg hallgatóink, részben a graduális képzés fakultációja, részben a posztgraduális képzés lehetőségének biztosítása révén. Az általános képzéssel az integráló képességet is ki kell alakítanunk.

A generalista alapképzéssel kell biztosítanunk végzős hallgatóink piacképességét, azt, hogy valóban felkészültek legyenek a közgazdasági, menedzszeri, kereskedői szakmára. A specifikus képzés lehetőségeinek biztosításával pedig a versenyképességüket kell magas szintre emelnünk. A választott szakterület részleteinek mély megismerésével az adott szakterületen való elhelyezkedésükhöz való specifikus előnyöket kell biztosítanunk hallgatóink számára.

ad 3/ Magasszintű elméleti képzés nélkül elképzelhetetlen, hogy felkészült, a változásokhoz alkalmazkodni tudó, az új ismereteket önállóan is elsajátítani képes hallgatókat bocsássunk ki. Ezen az alapon a különböző szakterületek gyakorlatát minden bizonnyal könnyen adaptálni tudják. Ez az alapfeltétele annak, hogy helyüket biztosítani tudjuk a jövő század elejére kialakuló ún. "Euromanagement"-ben.

A gyakorlati képzés azért elengedhetetlen, mert az iskolapad elhagyása után minden bizonnyal gyorsan ívelő karrierre tartanak számat, akik komoly anyagi ráfordításokkal vállalkoztak a tanulmányokra, vagy segítették a képzést. A gyakorlati ismeretek kipróbálására is lehetőleg még a tanulmányi időszakban kell biztosítani az első lehetőséget. Ez új típusú hallgatói közösségeket és diákköri munkákat is jelent, amelyet a főiskolának támogatnia, segítenie kell.

tói közösségeket és diákköri munkákat is jelent, amelyet a főiskolának támogatnia, segítenie kell.

ad 4/ A fontos közgazdasági, vállalkozói, piaci és üzleti ismeretek átadása, az ismeret elsajátításának megkövetelése alapkövetelmény. Az ismeretanyag kiválasztásában, meghatározásában a már vázolt nemzetközi kitenkitésre és széleskörűsége külön hangsúlyt kell fektetni.

Az üzleti élet, a menedzseri munka pedig magasszintű szervező, kommunikációs és kockázatvállalási készséget igényel. Az esettanulmányok, szimmulációs játékok, számítógépes döntési játékok, valamint a kommunikációs és tárgyalási tréningek a készségfejlesztést, az ismeretanyag konkrét helyzetekben való alkalmazását szolgálják.

Ezen oktatási feladatok feltételeinek megteremtése egy új felsőoktatási intézménynél komoly feladatokat jelent. A Modern Üzleti Tudományok Főiskolája esetében a helyzetet külön nehezíti az a tény, hogy Tatabányán egyelőre szűk az a modern értelmiségi, sikeres vállalkozói és ambiciózus kutatói réteg, amely a főiskola szellemi életének háttere lehetne. Ez - megítélésünk szerint - a főiskola fejlődésével együtt, a kettő egymást erősítve fog kialakulni.

Addig is számítunk a szakmai társintézmények, főiskolák és egyetemek segítségére, az új vállalkozásokat segítő oktató-kutató személyiségek aktív támogatására, bekapcsolódására. Ebben az a legnagyobb segítségünk, hogy az alapítók, mindenekelőtt a városi és a megyei önkormányzat sok eszközzel támogatja a főiskola megerősödését. Előnyünkre válik, hogy nem kialakult intézményi struktúrákhoz, személyi állományhoz kell alkalmazkodnunk, vagy azt átalakítani, hanem saját fejlődésünk irányítását mi tartjuk a kezünkben. Az a tény pedig, hogy nem állami főiskolaként működünk, bizonyos területeken nagyobb mozgásteret enged, nagyobb választási lehetőséget biztosít, mint amivel az állami intézmények rendelkeznek.

Remélem, 4 év múlva már nemcsak a tervekről, hanem a magas elhelyezkedési rátával mérhető piaci visszajelzésekről, vagyis terveink valóráváltásának sikereiről tudok majd beszámolni. Addig viszont a lehetséges területeken és keretek között kérem a társintézmények együttműködését, támogatását.

HOZZÁSZÓLÁSOK

JOÓ ISTVÁN, a műszaki tudományok doktora, az EFE Székesfehérvári Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara főigazgatója

Először is elismerésemet szeretném kifejezni a VEAB felé, amiért magára vállalta a régió felsőoktatásával kapcsolatos jelenlegi ankét megszervezését. Egyuttal engedtessek meg, hogy már hozzászólásom elején felhívjam a figyelmet a következőkre. Egy ilyen, az átalakulást, a továbbfejlesztés segítségét célzó tanácskozás megszervezésénél indokolt lett volna a konvencióktól jobban elszakadni és hozzászólásra felkérni olyan /egyetemi szervezetbe tartozó/ egyégeket is, amelyeket a sorra kerülő átalakítások érinthetnek.

Pontosítani szeretném továbbá a délelőtti ülés során a "Tendenciák..." keretében az EFE Földmérési és Földrendezői Főiskolai Karával /FFFK/ kapcsolatban elhangzottakat.

Eszerint:

— a Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar az Erdészeti és Faipari Egyetemnek nem tagozata hanem főiskolai kara,

— a "kihelyezett" jelző azt sejteti, hogy a kart valamikor Sopronból Székesfehérvárra helyezték. Ezzel szemben intézményünk 30 évvel ezelőtt: /1962/ önálló jogi személyként Székesfehérvárott jött létre, és 1972-től lett az EFE Főiskolai Kara.

A jelenlévők szíves tájékoztatása végett karunk néhány jellemző vonását szeretném ismertetni.

a/ Az Erdészeti és Faipari Egyetem Székesfehérvári Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara egy kicsiny főiskolai kar, ahol 80 hallgató/év beiskolázás mellett hat szemeszteres képzés folyik.

b/ A főiskoláról kikerülő földmérő, ill. földrendező üzemmérnökök révén, a kar adja a magyar felsőfokú földmérő szakemberek 80 %-át.

c/ A főiskolai kar oktató-kutató állományának 16-18 %-a akadémiai fokozattal rendelkezik.

d/ Jelenleg karunkon négy oktató rendelkezik jóváhagyott OTKA feladattal.

e/ A felsőoktatás korszerűsítésével összefüggésben mi is érzékeljük, elismerjük a regionális adottságokat és az abból származó előnyöket, de nem feledhetjük, hogy karunk országos és nem regionális képzési feladatot lát el.

A magyar felsőoktatás korszerűsítésével kapcsolatban nagyra értékeljük a Biszterszky államtitkár úr által adott tájékoztatást. Különösen örülünk annak, hogy a Művelődési és Közköztartási Minisztérium komolyan veszi az önkéntesség elvének érvényesítését az átalakítás során.

Hasonlóképpen örülünk annak is, hogy Winkler professzor, az EFE rektora kijelentette: Sopron maga sem tartja keresztülvihetőnek a fehérvári főiskolai kar Sopronba telepítését, és így lemond erről az elképzelésről.

Végezetül álláspontunkat az alábbiakban tudjuk összegezni:

— a Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar Székesfehérváron kíván maradni,

— élni akarunk a regionális együttműködés lehetőségeivel is,

— kedvező számunkra a Fejér megyében kialakulás alatt lévő főiskolai szövetség,

— vizsgáljuk a Veszprémi Egyetemmel való együttműködés esélyeit is, és a jövőben is meg akarunk felelni a magyar földmérés igényeinek: mind a szakember-képzés, mind pedig a kutatás és fejlesztés területén. Ennek érdekében meg akarjuk tartani saját arcunkat és viszonylatos önállóságunkat.

KOPPÁNY IMRE, a Miskolci Egyetem Dunaújvárosi Főiskolai Kara főigazgatója

A miskolci egyetem dunaújvárosi kara a többi műszaki főiskolával egy időben keletkezett. A nyolc MKM-hez tartozó műszaki főiskola egyike, a közepes nagyságú főiskolákhoz tartozik. Az a specialitása, hogy egy egyetem főiskolai karaként működik. Itt a létszám kb. 700 fő nappali tagozatos. Az idén közel 350 első évest tudtunk felvenni. Nemcsak a kohászati és gépészeti szakokra, hanem elsősorban üzemmérnök- tanárképzésre és a műszaki informatika szakra. Hagyományokról beszélhetünk, Selmece, Miskolcra gondolok, ezek a hagyományok élnek is, de a jelenre és a jövőre kell figyelmünket irányítani. További sajátosságunk, hogy karaként működünk jelenleg, remélhetőleg már viszonylag rövid ideig, valamint hogy olyan városban, ahol ez az egyetlen felsőoktatási intézmény. Ez egy tipikus esete annak, amit Államtitkár Úr említett, annak a szakkörnek, amelyet a profilbővítés tesz szükségessé. Ennek jegyében a tanárképzésben nyelvi szakirány indult, amely bizonyos tantárgyak angol, majd jövőre már német nyelvű oktatását kezdte meg, anyanyelvi lektorok részvételével. Továbbiakban a gazdasági jellegű képzésirányban szeretnénk a profilbővítésünket folytatni, alapozva arra, hogy a műszaki informatika szak elődjeként működött szervezői szakra alapozva a vonatkozó igényeket szeretnénk kielégíteni.

A kohászati képzés, annak ellenére, hogy depressziós, Dunaújvárosban hosszabb távon megmarad, hiszen tudjuk, hogy ez az egyetlen olyan kohászati bázis az országban, amely életképes lesz.

A város és a régió támogatására jellemző az, hogy a volt szovjet laktanyát főiskolai centrum céljára adta át a Kormány. Ennek munkálatait egy tervpályázat keretében vittük előbbre. A következő évben várható ennek részletesebb kimunkálása és komoly önkormányzati támogatással szeretnénk megoldani a főiskola leendő elhelyezését.

Kapcsolatrendszerünket - a miskolci egyetemhez való kötődést megszüntetve - amelyet az egyetem tanácsa a múlt tanévben tudomásul is vett, egy Székesfehérvár és Dunaújváros közötti együttműködés keretében szeretnénk továbbfejleszteni. Ennek jeleként egy szövetség működik a két város intézményei között, mely jelentős, egy millió dollárt és több tíz millió forintot jelentő pályázatot nyert el. Ennek egyik célja, hogy ezt az együttműködést segítse.

TÓTH MIHÁLY, a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola Számítástechnikai Intézete, Székesfehérvár, igazgatója

A Kandó Kálmán Műszaki Főiskolának Székesfehérváron működik egy intézete. Ez nem kihelyezett tagozat, nem kar. Évi 100-as beiskolázási létszámmal működik a számítógéptechnikai intézet, és ez Székesfehérváron indult be. Annakidején a VIDEOTON, mint háttérpar számára képzett, elsősorban számítógép gyártására, üzemeltetésére szakembereket. A profilja ténylegesen megváltozott időközben. Gazdagodott műszaki-gazdasági-informatikai profillal

és számítástechnikai szakembereket képez az intézmény. Van műszaki tanárképzésünk is, és posztgraduális képzés keretében általános iskolai tanároknak tartunk számítástechnikai kiegészítő szakképzést.

A regionális együttműködés keretében laza kapcsolat van az intézmények között, de van együttműködési készség a Kodolányi Főiskolával és a Földmérő és Földrendezői Karral is.

Ez az intézet hálózatfejlesztési program keretében eléggé furcsa helyzetbe került. Nagyon jó a főiskolával a kapcsolat, mégis mint regionális intézménnyel számol a hálózatfejlesztési program. Több variáció is szóba került, azok közül említeném, hogy ez a villamos üzemtechnológusok képzés, amit folytatunk, esetleg kapcsolódhatna a Veszprémi Egyetemhez. Nincs még végleges döntés ezekben a kérdésekben.

Tehát önálló intézményként nem létezik az intézet, nem is elég nagy, hogy így létezni kívánjon, de bent van a hálózatfejlesztési politikában.

ZÁRSZÓ

OROSZ SÁNDOR, a neveléstudomány doktora, a VEAB alelnöke

A referátumokból és a hozzászólásokból nagyon érdekes képet kaptunk a régió felsőoktatási intézményeinek jelen helyzetéről és törekvéseiről. Nehéz lenne rövid summázatát adni az elhangzottaknak. Ezért csupán néhány, általam megszívlelendőnek vélt gondolat kiemelésére vállalkozom.

1. Az utóbbi néhány évben erős pezsgés indult el az ország felsőoktatási rendszerében. A régió egyetemein - főiskoláin belül is sokféle törekvés tapasztalható: új szakok indultak, új karok szerveződtek a működő intézetekben, s az intézmények között többféle, többszintű képzési és kutatási együttműködés alakult ki.

Ez lehet az egyik útja az univerzitások kialakulásának. Emellett új felsőoktatási intézmények is létrejöttek: társulási, alapítványi és magánkezdemenyezéssel, s az állam mellett új intézmény-fenntartók jelentek meg. Mindez együttesen egészen új tendenciákat jelez.

2. Ezzel együtt elindult a régió intézményei között egy egészséges versengés. Egészséges jelenség, hogy a legtöbb esetben a helyi és regionális szükségletek kielégítését szolgálják a megújulási-fejlesztési törekvések. A történelmi példák is azt mutatták, hogy életképes intézmények ilyen alapokon jöhetnek létre s maradhatnak fenn.

De nem egy hozzászóló féltő szava arra enged következtetni, hogy fellelhetők kevésbé egészséges törekvések is. Talán túlzó az egyik felszólalásban hallott "élet-halál harc kezdődött" kifejezés, de felhívja a figyelmet egynémely nemkívánatos jelenségre, esetenként a presztizs-szemponatok felülkerekedésére. Történelmi példákat hallottunk e tanácskozás során arról is, hogy a meggondolatlan, esetenként voluntarista, a gazdasági-társadalmi realitásokat egyéni vagy réteg-érdekből figyelmen kívül hagyó lépések, intézményalapítások életképtelen főiskolákat eredményeztek. E versengésben tehát reális önmérséklet is szükséges.

3. Nagyon tanulságosak voltak azok a referátumok, hozzászólások, amelyek a helyi erők mozgósításáról adtak számot. Ilyen alapon megerősödtek-megújultak, működésükhöz jobb feltételeket biztosítottak hagyományokkal rendelkező régebbi intézmények, és - mint már említettem - újjak is jöttek létre.

Látható, hogy a központi költségvetéstől függés kényelmes korszaka lejárt: az e téren is kezdeményező intézmények fejlődőképesek.

4. Több hozzászóló hangsúlyozta - igen helyesen -, hogy a meglévő értékekre alapozó, szerves folyamatot alkotó fejlesztések lehetnek sikeresek, ezek óvhatnak meg a nagyobb meg-rázkódtatásoktól, és tovább keresendők a fejlesztések természetes integrációs pontjai. Örömmel konstatálhattuk, hogy alakulóban van néhány ilyen integráció.

Befejezésül azt kívánom, hogy a régió érdekeit szolgáló törekvéseket koronázza siker, a megújuláson fáradozóknak legyen elég erejük a nemes célok eléréséhez.

